

bus praedictis legitime intimatae et insinuatae fuerint, eorumque expressus ad id accedat assensus, et aliter factas derogationes nemini suffragari.

§ 9. Sicque per quoscumque iudices et personas, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§ 10. Et nihilominus de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, universis et singulis eiusdem archiconfraternitatis confratribus pro tempore existentibus vere poenitentibus et confessis seu confitendi propositum habentibus, qui in eiusdem Sancti Ioseph et Nativitatis Domini nostri Iesu Christi seu aliis, per eosdem praepositum, rectores, administratores et gubernatores ad id nominandis festis seu diebus, a primis vespere usque ad occasum solis sequentis diei, monasterium et hospitale ac ecclesiam huiusmodi devote visitaverint, et pro praemissis operibus manus adiutrices, iuxta eorum arbitrium, porrexerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam ac iubilaeum et remissionem in Domino elargimur.

§ 11. Mandantes nihilominus dilectis filiis Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, aliisque in dignitate ecclesiastica constitutis personis, necnon metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum canonicis ac venerabilium fratrum nostrorum archiepiscoporum et episcoporum vicariis in spiritualibus generalibus et officialibus ubilibet constitutis, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro

parte Ioannis ac pro tempore existentis praepositi et administratoris et rectoris et gubernatoris praedictorum seu alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, ac eis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra, eos et eorum quemlibet ac alios, quos praesentes literae concernunt, illis pacifice frui et gaudere etc.

§ 12. Non obstantibus de non concedendis indulgentiis ad instar ac aliis apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 13. Volumus autem quod praesentium literarum ac privilegiorum, indulgendorum, exemptionum, indulgentiarum ac aliarum huiusmodi transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis etc.

Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragesimotertio, undecimo kalendas martii, pontificatus nostri anno IX.

Dat. die 19 februarii 1543, pontif. anno IX.

XLVII.

De electione prioris generalis et aliorum priorum congregationis monachorum Silvestrinorum, Ordinis Sancti Benedicti, ad triennium tantum, eiusque auctoritate circa regimen dictae congregationis¹.

**Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Exposcit debitum pastoralis officii, cui, disponente Domino, praesidemus, ut ad ea

¹ Istam congregationem approbavit Innoc. IV in sua constitutione XII, *Religiosam*, tom. III, pag. 523, et eidem communicavit privilegia omnium Mendicantium Paulus V, die 23 novembris 1606, constitutione quae incipit *Sanctorum*.

solicite intendamus, per quae monasteria et alia religiosa loca, per nostrae operationis ministerium, salubriter dirigantur, et in eis regularis disciplinae norma servetur, ac omnis bene vivendi institutio cum aeternae vitae praemio salubriter adimpleatur.

Congregatio in priorum generalem elegit Hieronymum Pacificum ad vitam.

§ 1. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Hieronymi Pacifici de Saxoferrato monachi, et universorum modernorum definitorum Ordinis Sancti Benedicti, congregationis Silvestrinorum, ac priorum et rectorum prioratum et beneficiorum eorundem Ordinis et congregationis, petitio continebat quod alias, prioratu Eremiti Montisfani, Cameriniensis dioecesis, eorundem Ordinis et congregationis, tunc certo modo vacante, tunc definitores, priores et rectores prioratum et beneficiorum praedictorum aut eorum maior pars Romae, in praesentia venerabilis fratris nostri Ioannis Dominici, episcopi Ostiensis, ipsius congregationis protectoris, de mandato nostro capitulariter super hoc congregati, praefatum Hieronymum Ordinem ipsum expresse professum, in eorum et dicti prioratus priorem ad eius vitam, iuxta privilegia et indulta apostolica illis seu eorum Ordini desuper concessa aut alias, elegerunt et deputarunt, ac forsitan alias et alia fecerunt, prout in eorum patentibus literis desuper confectis dicitur plenius contineri; ipseque Hieronymus postmodum, electionis et deputationis huiusmodi vigore, ipsius prioratus possessionem forsitan assecutus fuit.

Sed postea utilior visa fuit electio ad triennium dicti prioris, cum prohibitione reeligendi durante alius duobus trienniis.

§ 2. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, a nonnullis de viribus electionis huiusmodi haesitetur, et asseratur prioratum ipsum forsitan alias quam ut praemittitur vacavisse et vacare; et si electio et deputatio praedictae ad triennium revocarentur et reducerentur, ac illae quoad triennium tantum approba-

rentur et confirmarentur; ac in dicto prioratu, qui conventualis existit, et cuius prior pro tempore existens perpetuus et generalis Ordinis et congregationis praedictorum esse consuevit, titulus perpetui prioris supprimeretur et extingueretur, ac ille per priorem triennem regeatur et gubernaretur; ac quod praefati definitores, priores et rectores in dicto eorum capitulo generali, ad hoc propterea celebrando, unum religiosum eiusdem Ordinis, Ordinem ipsum expresse professum, quem pro ipsius Ordinis prosperis successibus utiliore fore putarent, in priorem generalem dicti prioratus de triennio in triennium eligere possint, ita quod sic electus, lapso huiusmodi triennio, reeligere non posset, donec duo alia triennia elapsa forent; quodque priores et rectores prioratum et aliorum beneficiorum Ordinis et congregationis huiusmodi, ultra triennium in eisdem prioratibus et beneficiis per eosdem capitulum confirmari non possint, statueretur et ordinaretur, et hoc profecto feliciori Ordinis et prioratum et beneficiorum eorundem, necnon illorum personarum statui, in spiritualibus et temporalibus salubriter consuleretur, et praedictus Ordo augmentum cum animarum salute susciperet.

§ 3. Quare, pro parte dictorum modernorum definitorum, priorum et rectorum nobis fuit humiliter supplicatum ut pro ipsius Ordinis salubri directione super illis opportune providere, de benignitate apostolica dignaremur.

§ 4. Nos igitur, qui monasteriorum omnium et in illis Domino famulantium personarum salubrem statum et regularis observantiae augmentum sinceris exoptamus affectibus, eosdem modernos definitores, priores, rectores ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure

Ideoque congregatio supplicavit huic Pontifici pro opportuna provisione;

Qui propterea dictam electionem Hieronymi ad triennium reducit,

Derogatio contrariorum.

Fides exemplorum.

Exordium

Decretum irritans.

Alia indulgentia pro confratribus.

Deputatio executorum huius constitutionis.

vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes; verumque et ultimum dicti prioratus vacationis modum, etiam si ex illo quaevis generalis reservatio in corpore iuris clausa resultet, pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, electionem et deputationem in priorem generalem praefati prioratus de dicto Hieronymo ad vitam factas praedictas ad triennium, ita quod, finito triennio, idem Hieronymus ab huiusmodi prioratus et generalatus officio libere amoveri possit, auctoritate apostolica, tenore praesentium revocamus, reducimus, illasque sic revocatas et reductas, ac prout illas concernunt, omnia et singula alia in dictis literis contenta et inde secuta quaecumque, licita tamen et honesta, quoad huiusmodi triennium dumtaxat, ex certa scientia approbamus et confirmamus, ac illis plenum firmitatis robur adiicimus.

Et ad triennium iterato illi deputat;

§ 5. Et nihilominus eundem Hieronymum in priorem dicti prioratus ad triennium dumtaxat constituimus et deputamus; necnon in dicto prioratu, cuius fructus, redditus et proventus ad sexaginta tres florenos auri in libris Camerae Apostolicae taxati reperiuntur, nomen et titulum perpetui prioris, ita quod numquam illius, nisi ad effectum triennalis electionis, vacatio occurrat, etiam ex nunc perpetuo penitus et omnino, auctoritate et tenore praedictis, supprimimus et extinguimus, ac suppressa et extincta esse, et censeri.

Annotamque de dicto prioratu de quinquennio in quinquennium Camerae Apostolicae auri habet;

§ 6. Et propterea annatam dicti prioratus, occurrente illius pro tempore vacatione, Camerae Apostolicae aut quibusvis aliis debitam, nisi de quindecim annis in quindecim annos minime solvi, et ipsius prioratus pro tempore existentes priores

ad illius solutionem alias quam ut praefertur non teneri, nec ad id cogi, aut propterea aliquibus censuris innodari posse et debere decernimus.

§ 7. Necnon quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, prioratus ipse per priorem triennem dumtaxat, per solam capituli huiusmodi electionem de triennio in triennium deputandum, regatur et gubernetur, ac regi et gubernari debeat.

§ 8. Quodque huiusmodi electio, postquam per capitulum praefatos facta fuerit, apostolica auctoritate approbata et confirmata sit et esse censeatur eo ipso; nullusque inibi in priorem ultra triennium eligi aut deputari possit, sed is, qui uno triennio in priorem ipsius prioratus praefuerit, ultimo ipsius triennii die prior esse desinat, ac in eiusdem prioratus priorem immediate de novo per ipsos capitulum reeligere seu reassumi non possit, donec duo triennia elapsa sint; et, si ante illorum lapsum eligatur, electio huiusmodi nulla sit. Et nihilominus sic scienter eligentes, sententiam excommunicationis incurrant, nec etiam ipsum triennium prorogari valeat.

§ 9. Quodque praefatus Hieronymus et alii dicti prioratus priores taliter electi et confirmati, durante triennio, ac prioratus et illius conventus huiusmodi, omnibus et singulis potestate, auctoritate et facultate, etiam conferendi beneficia et officia, ac immunitatibus, exemptionibus; libertatibus, honoribus, privilegiis, indulgentiis, praerogativis, gratiis, favoribus et indultis, in spiritualibus et temporalibus, quibus alii perpetui eiusdem prioratus priores, qui pro tempore fuerunt, uti, potiri et gaudere potuerunt, seu etiam debuerunt, ac possent et deberent quomodolibet in futurum, uti, potiri et gaudere; ipseque pro tempore prior existens, finito eius triennio, eius successor in priorem electo, ac duobus per capitulum

Triennio prioratum consumi decernit.

Prioris electionem ad capitulum generale remittit, prohibens reeligere in priorem durante secundo successive triennio;

Auctoritatem prioris durante triennio totalem esse affirmat;

praefatos nominatis et deputatis, reservata sibi annua pensione viginti quinque scutorum pro vestimentis et aliis suis necessariis, deductis expensis, sibi per praefatos Ioannem cardinalem et protectorem ac capitulum assignata, rationem de reliquis per eum, durante triennio huiusmodi, administratis, reddere teneantur.

Omnium priorum confirmationem ultra triennium prohibet;

§ 10. Quodque priores aut rectores prioratum et beneficiorum Ordinis et congregationis huiusmodi ultra triennium in eorum prioratibus et beneficiis confirmari nullatenus possint, perpetuo statuimus et ordinamus.

Dictum prioratum de cetero ruitamque, etiam S. R. E. cardinali, commendari interdicit;

§ 11. Et insuper ex nunc quascumque collationes et provisiones seu commendas, et quasvis alias dispositiones, de quibusvis personis, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, de dicto prioratu, etiam per Sedem Apostolicam, pro tempore factas, nullius roboris vel momenti existere; et sic per quoscumque iudices, etiam eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi auctoritate et facultate, iudicari et definiri debere, necnon quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

Executores huius constitutionis deputat;

§ 12. Quocirca dilectis filiis abbati monasterii Sancti Blasii et Sancti Venantii ac Sancti Nicolai de Fabriano, Camerinensis dioecesis, ¹ saecularium et collegiarum ecclesiarum existentium definitorum et priorum ac rectorum eorumdem Ordinis et congregationis seu alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra revocationem, reductionem, approbationem, confirmationem, suppressionem, statutum, ordinationem et decretum praedicta firmiter observari, ac singulos, quos praesentes concernunt,

¹ Addendum hic forte *quoties pro parte* (R. T.).

illis pacifice gaudere, non permittentes eos desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, contradictores, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo.

§ 13. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac prioratus et Ordinis praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, necnon quibusvis privilegiis, indultis ac literis apostolicis eidem Ordini et illius locis et personis, in genere vel in specie, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam per modum statuti perpetui, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis, etiam quod illis per quascumque literas apostolicas, quasvis etiam derogatoriis derogatorias et insolitas clausulas in se continentes, derogari, nec derogatum censeri nullatenus possit, nisi modis et formis in eisdem contentis derogatio huiusmodi facta fuerit, disponentibus. Quibus omnibus, etiamsi, pro eorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas

Contrariis derogat.

apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragesimotertio, duodecimo kalendas aprilis, pontificatus nostri anno IX.

Dat. die 21. martii 1543, pontif. anno IX.

XLVIII.

Prorogatio celebrationis generalis concilii Tridentini usque ad bellorum sedationem 1.

Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Etsi cunctis quidem in rebus conficiendis, si illae statuto tempore terminari nequeunt, temporis opportunitatem attendere expedit; id tamen in gravioribus reipublicae christianae causis et negociis, et per Romanum Pontificem, cum ad eum ipsorum negociorum explicatio pertinet, maxime convenit observari, ut per opportunitatem ipsam eadem negocia prosperum valeant habere successum.

§ 1. Quod 1 enixe nos semper oecumenici et generalis concilii celebrationem concupiverimus, et quo propterea studio et animi solitudine huic rei ac inter christianos principes paci et concordiae incubuerimus, tot labores per nos, praesertim cum ea de causa Nicæam nos contulimus, suscepti, tot nuncii et legati ad eosdem principes propterea a nobis missi, tot super ea re a nobis ad illos datae litterae, toties per nos denique indictum concilium huiusmodi, totque praelatis et aliis, qui ad illud venire tenentur, ut om-

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic. — Huiusmodi Concilii Indictionem vide supra in constitut. XLIII, pag. 337. 2 P. Matth. legit *Quam loco Quod* (n. r.).

nino accederent, transmissa mandata et hortationes, reddunt testimonium veritatis. Concilium 1 ipsum Mantuae primo, deinde Vincentiae, ad quam propterea tres a latere nostro, ex venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium numero, legatos misimus, et novissime Tridenti, per nostras literas sub datum Romae apud Sanctum Petrum, undecimo kalendas iunii, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragesimosecundo, in quibus, ne idem repetamus, cur in Mantuana et Vincentina civitatibus praedictis concilium huiusmodi celebrari nulla ratione valuerit explicavimus, ad kalendas novembris, quae proxime praeterierunt, incipiendum et proseguendum et, Domino adjuvante, ad ipsius gloriam et laudem ac christiani totius populi salutem absolvendum, indiximus, annuivimus, et convocavimus omnes ex omnibus locis, tam venerabiles fratres nostros patriarchas, archiepiscopos, episcopos quam dilectos filios abbates et alios quoscumque, quibus iure aut privilegio in conciliis generalibus residendi, et sententias in eo dicendi permissa potestas est, requirentes, hortantes et admonentes, ac eis in vim iuramenti nobis et Sedi Apostolicae praestiti, et in virtute sanctae obedientiae, ac sub certis tunc expressis poenis mandantes ut ipsimet, nisi forte iusto detinerentur impedimento, aut per suos procuratores et nuncios, huic sacro concilio omnino adesse et interesse deberent; necnon charissimos in Christo filios nostros Carolum, imperatorem semper augustum, et Franciscum, Francorum regem christianissimum, ceterosque reges, duces et principes christianos, ne Dei causam et negocium desererent, sed ipsimet ad sacri huiusmodi concilii celebrationem venirent, et si venire non possent, saltem graves viros legatos cum auctoritate, qui

1 Enim add. P. Matth. (n. r.).

Eosdem principes una cum episcopis etc. ad concilium huiusmodi se invitasse;

personam principis sui et prudentia et dignitate possent in concilio referre, mitterent, curarentque ut ex suis cuiusque regnis et provinciis episcopi et praelati, sine tergiversatione et mora, ad concilium proficiscerentur; rogavimus et obsecravimus, sperantes oecumenici concilii celebrationem huiusmodi, ad quam pro agri dominici purgatione saepe antea devenire, ut praefertur, frustra conati eramus, eo saltem tempore, Dei benignitate ac clementia, omnino successuram esse.

Carolus imp. et Franciscum Franc. regem, missis ad eos legatis, hortatum esse ad pacem;

§ 2. Literisque nostris praedictis publicatis, cum, postquam nuncios nostros speciales pro pace inter dictos principes tractanda destinaveramus, odia et similitates inter eosdem principes augeri, et iam cum ab unoquoque eorum per alterum ab induciis nostro interventu Nicæae inter eos factis discessum esse praetenderetur, arma tractari et bellum moveri cerneremus, duos summae autoritatis viros, inter cetera animi ornamenta, pacis studiosissimos, S. R. E. cardinales a latere legatos ad eosdem Carolum imperatorem et Franciscum regem misimus. Qui ipsis nostro nomine, in quae pericula ex eorum discordiis universa respublica christiana brevi esset ventura, exponerent, eosque per viscera D. N. I. C. ad pacem inter se mutuo complectendam et rempublicam christianam a tot tantisque imminentibus periculis liberandam, quam maxime possent, hortarentur.

Misissis quoque legatos Tridentum qui concilio praesiderent;

§ 3. Ac appetente iam die pro qua (ut praefertur) concilium indixeramus, cum in eodem proposito et desiderio illud omnino celebrandi persisteremus, dilectos filios nostros Petrum Paulum Sanctae Balbinae Parisium, et Ioannem Sancti Vitalis Moronum titulum presbyteros, ac Reginaldum Sanctae Mariae in Cosmedin, tunc Sanctorum Nerei et Achillei diaconum, Populum 1 nuncupatos, S. R. E. cardinales, nostros et dictae Sedis legatos de

1 Polum, P. Matth. (n. r.).

latere, summae virtutis, doctrinae et auctoritatis viros ad ipsam civitatem Tridentinam, ut episcopos, praelatos et alios ad concilium venientes exciperent, atque ea, quae ad concilii celebrationem huiusmodi necessaria essent seu opportuna facerent, destinavimus. Necnon quam plures ex eisdem praelatis, singulis ad illos nostris datis literis admonuimus ut frequentes concilio huiusmodi interesse vellent.

§ 4. Demum cum spe pacis per dictos legatos nostros inter eos componendae, ex iis, quae ab eisdem legatis acceperamus, destitueremur 1, ne quod reliquum erat in facultate nostra ommitteremus, praefatos Carolum imperatorem et Franciscum regem diversis nostris ad eos datis literis hortati sumus ut pro concilianda inter eos aliqua concordia nobiscum in aliquo commodo loco, ad quem aetati nostrae non parcentes nos profecturos esse pollicebamur, convenirent; utque desiderium nostrum pacis, colloquii et concilii celebrationis huiusmodi re ipsa comprobarem, e nostra propria Sede profecti Bononiam venimus, ut, motis (quod sperabamus, per appropinquationem nostram) ipsorum principum animis, concordiae, statui celebrationique ipsius concilii securius et ferventius instari, et fluctuanti reipublicae christianae aliquod salutare remedium afferri posset. Iterumque, post adventum nostrum huiusmodi, praelatos praedictos per diversas alias nostras litteras admonuimus, ut exemplo quamplurimum praelatorum, qui ex Urbe nostra ad locum concilii de mandato nostro se contulerant, ad illud accedere amplius non tardarent.

§ 5. Cum autem dicti Carolus imperator et Franciscus rex, suorum regnorum et dominiorum tuitioni intenti, cui se, propter vigentia inter ipsos bella vacare oportere asserebant, nobiscum convenire recusaverint: ac licet postmodum Petrus

1 Erre destitueremur, P. Matth. (n. r.).

Se Bononiam profectum ut, habito cum Carolo et Franciscis colloquio, huiusmodi rebus consuleret, adhaerentibus etiam ad episcopos ut Tridentum venirent.

Sed cum haec omnia incassum cesserint, ac propter bella, itinera non tanta tuta sint, Turciaeque classis ipsi Italiam incursiones mi-

Animi sui solitudinem cogendi concilium generale et pacem inter christianos principes conciliandi alias, demonstratam exponit Pontifex;

Exordium.

nitatur, concilii celebratio- nem ad commodius tempus in posterum declarandum differt;

Paulus et Ioannes ac Reginaldus, cardinales et legati praedicti, pro praedicto concilio ad ipsam civitatem accesserint, ac inibi sex menses et ultra, non sine aliqua dietae Sedis indignitate, expectando permanserint, nihilominus praeter eos, qui ex alma Urbe (ut praefertur) venerant, admodum pauci praelati inibi convenierint: quinimo, sicut provinciarum diversitas affert, diversimode se excusaverint, et alii bellorum motus, alii itinera non tuta ac viarum pericula, alii diversa alia impedimenta attulerint. Nos propterea praedictos Petrum Paulum et Reginaldum cardinales et legatos, ut ab eis, quo in statu res essent et quid super celebratione concilii sperari posset, intelligeremus, accersivimus; cumque eundem Carolum imperatorem Germaniam petere et per Italiam iter facturum esse intelligeremus; nos apud eundem Carolum imperatorem, cum quo in oppido Busseti convenimus, tam per nos ipsos quam per venerabiles fratres nostros S. R. E. cardinales, qui tunc nobiscum aderant, pro pace huiusmodi omni cura et diligentia, quod etiam cum praefato Francisco rege non minori studio antea pluribus literis egeramus, institimus. Cum vero nihil hactenus proficere potuerimus et a Petro Paulo et Reginaldo, cardinalibus et legatis praedictis, ac ex praefati Ioannis cardinalis et legati, necnon ceterorum praelatorum in dicta civitate Tridentina existentium literis (quorum fere singulorum super ea re sententiam exquisivimus) cognoverimus, et nos ipsi clare perspicimus, vigentibus tot in locis inter eosdem principes bellis, ac immanissimo Turcarum tyranno cum validissimo exercitu Hungariae regnum invadente, eiusque copiosa et munitissima classe iam mare inferum ingressa, cuius conatibus, quantum vires nostrae (licet impares) suppetent, resistere (ut tenemur) intendimus, non posse ad praesens (Do-

mino forsan, ob peccata nostra, sic permittente) nostram super huiusmodi concilio intentionem impleri. Quinimo eandem actionem concilii in aliud opportunius et commodius tempus, quo dignitas et frequentia concilio, et reipublicae christianae praesentior salus afferri possit, differendam esse. Sperantes ex Dei bonitate et misericordia post tenebras lucem, et aliquando tandem, quod brevi futurum speramus et optamus, concilium ipsum celebrari posse. Volentes interim generalem christianorum defensionem a periculis (propter infidelium mare et terram instantium impetus) imminentibus, quantum in nobis erit, procurare, et almae Urbi, Sedi nostrae ac orbis capiti omniumque perfugio, quae, nobis ab ea diutius absentibus, ob ipsorum infidelium incursionem, non leve periculum subire posset, nostra praesentia, quod necesse est, ceterisque praesidiis succurrere, ac conscientis et commoditatibus praelatorum, qui ad ipsum concilium venire tenentur, ne propter ipsius concilii celebrationis incertitudinem molestia aut incommodo afficiantur, paterna charitate consulere, habita super his cum eiusdem fratribus nostris S. R. E. cardinalibus matura deliberatione, de eorum consilio et assensu, celebrationem concilii huiusmodi, usque ad aliud opportunius et commodius tempus per nos declarandum apostolica auctoritate, tenore praesentium suspendimus, et suspensum esse nunciamus; ac poenas contra patriarchas, archiepiscopos, episcopos, abbates et alios in posterioribus literis indictionis concilii huiusmodi comprehensos inflictas, usque ad tempus praedictum, quo concilium ipsum omnino prosequi intendimus, relaxamus.

§ 6. Necnon eosdem Petrum Paulum et Reginaldum cardinales legatos ac Ioannem cardinalem et legatum praefatum ab eodem concilio ad nos et Sedem praedictam

Legatos S. Sedis Romam revocat;

revocamus; ac praelatis in eadem civitate occasione concilii huiusmodi existentibus, inde, usque ad tempus per nos declarandum praedictum, quo eosdem patriarchas, archiepiscopos, episcopos et abbates ac alios in literis posterioris indictionis concilii huiusmodi comprehensos, sub perii ac aliis in eisdem literis contentis poenis, concilio praedicto, iuxta formam ipsarum literarum, adesse et interesse volumus, recedendi licentiam concedimus, decernentes ex nunc irritum et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariis.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Decretum publicationis huiusmodi suspensionis.

§ 8. Nos enim, ut hae nostrae literae et in eis contenta quaecumque ad notitiam omnium (quorum interest) perveniant, sciantque cuncti se ad tempus declarandum praedictum, quo concilium huiusmodi prosequi et continuare ac, dante Domino, perficere intendimus, praesto esse debere, et ad id sub poenis praedictis teneri, ne aliquis illorum ignorantiae excusationem praetendere possit, volumus et mandamus ut in basilica Sancti Petri de Urbe (cum inibi populi multitudo ad divina audienda convenerit) palam, clara voce, per Curiae nostrae cursores aut notarios aliquos publicos legantur, lectaeque, in dictae basilicae necnon Cancellariae Apostolicae valvis affigantur, ubi ad lectionem et notitiam cunctorum aliquandiu expositae pendeant. Cumque inde amovebuntur, earum nihilominus exempla in eisdem locis remaneant affixa; transumptis quoque earum, quae manu publici notarii scripta aut subscripta et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munita fuerint, ut fides certa et indubitata habeatur, pariter mandamus atque decernimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum suspensionis, nunciationis, relaxationis, revocationis, concessionis, decreti, voluntatis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Bononiae, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragésimo tertio, pridie nonas iulii, pontificatus nostri anno ix¹.

Dat. die 6 iulii 1543, pontif. anno ix.

XLIX.

Impositio annui subsidii trecentorum millium scutorum, a subditis Status Ecclesiastici annis singulis, quacumque exemptione non obstante, ad triennium, Reverendae Camerae Apostolicae persolvendi, omnibus extraordinariis exactionibus interim interdictis².

Paulus Papa III, ad perpetuam rei memoriam.

Decens esse censemur ut ii, qui, speciali privilegio donati, ceteros antecellunt, in supportatione onerum illos adiuvent qui forte inferiores existunt, praesertim dumurgens necessitas imminet, et exinde publica utilitas resultare dignoscitur.

§ 1. Nuper siquidem, ad sustinendam expensarum molem hoc tempore, pro orthodoxae fidei ac status S. R. E. tutela, nobis incumbentem, subsidium ccc millium scutorum auri in auro, annis singulis, per dilectos filios subditos dictae Romanae Ecclesiae ad tres annos proxime futuros Camerae Apostolicae persolvendos, exigere, et interim ab augmento salis ac

¹ In ed. Lugdunensi 1589 *Sum. const.* etc. P. Matthaei habetur cursorum Pontif. declaratio de latione, publicatione affixioneque harum apostolicarum litterarum facta die xiii septembris eiusdem anni (n. r.). ² Exemptiones omnes a solutione onerum camerarum revocatae fuerunt a multis Pontificibus et postremo a Paulo V in sua constitutione, *In maximis*.

Exordium.

Impositio (de qua in rubrica).

omnibus aliis extraordinariis exactionibus abstinendum decernimus. Provinciaeque nostrae Romandiolae, exarcatus Ravennae, Marchiae, Umbriae, Perusiae et Patrimonii onus huiusmodi cum summa alacritate ac fidei observantia acceptaverunt.

Revocantur
quaecumque exem-
ptiones.

§ 2. Et quia publice interest exactionem huiusmodi fieri, volentes illam facilitare, ac reliquos subditos dictae Romanae Ecclesiae ad illud solvendum promptiores reddere, motu proprio et ex certa nostra scientia, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod, durante triennali contributione trecentorum millium scutorum huiusmodi, omnes et singuli S. R. E. subditi saeculares, etiam si regimini civitatum et locorum praesint, ac marchiones, barones, feudatarii, personae et officiales et quivis alii, quacumque dignitate et excellentia praediti, et quantumcumque exempti et privilegiati fuerint, ad solvendum ratam dictae contributionis eis tangentem omnino teneantur, et ad id cogi et compelli possint. Nos enim quaecumque privilegia, exemptiones et indulta illis concessa, ac consuetudines et iuris communis dispositiones in eorum favorem facientes, per triennium praefatum, quoad contributionem eandem, illis alias in suo robore permansuris, omnino suspendimus ac illis suffragari minime posse volumus.

Clausula sub-
lata etc.

§ 3. Decernentes sic per quoscumque, tam ordinaria quam delegata et mixta auctoritate fungentes, iudices, personas, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac dictae Romanae Ecclesiae cardinales, ubique iudicari, cognosci ac decidi debere, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Deputatio ere-
ditorum.

§ 4. Quocirca dilecto filio Guidoni Ascario Stortiae Sancti Eustachii, diacono cardinali de Sancta Flora, camerario no-

stro, quem super praemissis, ultra ordinariam sui camerariatus officii facultatem, commissarium et executorem nostrum generalem facimus, constituimus et deputamus, per praesentes committimus et mandamus quatenus easdem praesentes et in eis contenta quaecumque plenum effectum sortiri, et inviolabiliter observari mandet et faciat. Contradictores, renitentes et rebelles per censuras ecclesiasticas et poenas, etiam pecuniarias, arbitrio suo infligendas et applicandas, et alia iuris remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio con-
trariorum.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, privilegiis quoque, indultis ac literis apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Marenis, Albanensis dioecesis, sub annulo Piscatoris, die 11 septembris, millesimo quingentesimo quadragesimo tertio, pontificatus nostri anno IX.

Dat. die 2 septembris 1543, pontif. an. IX.

Sequitur declaratio dictae constitutionis quoad exemptiones.

**Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.**

Ex debito pastoralis officii ad ea, ut debemus, libenter intendimus, per quae provide ordinata servantur, et, ut plenum sortiantur effectum, opem et operam impendimus efficaces. Dudum siquidem, pro

Relatio supra-
dictae imposi-
tionis.

nostris et Apostolicae Sedis necessitatibus, ac subditis nostris ab extorsionibus et aliis gravaminibus, quae per commissarios collectores onerum pro tempore impositorum eis passim inferebantur, opportune sublevandis, subsidium trecentorum millium scutorum auri in auro, annuatim nobis et Camerae Apostolicae, triennio tantum durante, per subditos ipsos persolvendorum, imposuimus; et interim ab exactione augmenti pretii salis ac quorumcumque aliorum onerum extraordinariorum abstinere decrevimus. Et ut facilius subditi ipsi subsidium huiusmodi praestare possent, per alias nostras in forma brevis literas voluimus et ordinavimus quod omnes et singuli exempti et privilegiati saeculares, utcumque qualificati, ad contributionem subsidii huiusmodi omnino tenerentur, prout in dictis literis plenius continetur.

Declaratio quo-
ad personas et
bona exempta
et non exempta.

§ 1. Cum autem postmodum, sicut accepimus, nonnulli ex privilegiatis et exemptis praefatis, solutionem subsidii huiusmodi fugere volentes, causam et causas in auditorio Rotae ac S. R. E. cardinalibus et forsitan aliis iudicibus et personis, in Romana Curia et extra eam, certis subpraetextibus, committi obtinuerint, et hoc modo subditos alios devote et faciliter solventes, contra mentem nostram, litibus involvi¹, illosque², gratia per nos eis concessa, quod exempti in praestatione subsidii huiusmodi, pro communibus necessitatibus, ut nos et nostros subditos praefatos a catholicae fidei hostibus, quos ita propinquos habemus, defendere possimus, impositi, contra publicam utilitatem, retardatur; ac volentes, ut par est, in praemissis opportune providere, motu proprio et ex certa scientia, apostolica auctoritate, tenore praesentium, quascumque causas desuper pendentes ad nos advocamus, et lites penitus extinguimus, quoad ea quae contributionem subsidii hu-

¹ Cherub. involvant (R. T.). ² Illosque ad aliud iudicium trahendo gratia etc. ita legit Bullarium Can. Reg. Congr. S. Salvat. Romae 1730, (R. T.).

iusmodi tangunt dumtaxat; ac volumus quod omnes et singuli exempti, et quantumcumque privilegiati saeculares, etiam si curiales civitatis nostrae Maceratensis existant, et regimini civitatum praesint, ac almae Urbis et quorumcumque aliarum civitatum, oppidorum et locorum cives, vel quicumque nobiles, barones, feudatarii aut alias, etiam privilegio iuris in corpore clauso, exempti, et capitulum, collegium vel universitates¹ aut communitas sint, contributionem subsidii huiusmodi simpliciter et omnino; clerici vero, pro bonis ad eos ex parentum et propinquorum vel aliorum successione delatis, vel per eos acquisitis; ac clerici ipsi et religiosi, pro fructibus et bonis mobilibus seque moventibus ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum quorumcumque, saecularium vel regularium, etiam si archiepiscopali, episcopali aut alia maiori dignitate praefulgeant, in gabellis, ad iuvandum et facilitandum solutionem subsidii huiusmodi, pro aliqua honesta parte dicti subsidii, universaliter impositis, vel imponi aut augere permissis, dicto triennio durante, contribuere teneantur, et ad id cogi et compelli iuris et facti remediis necessariis et opportunis possint et debeant, quibusvis exemptorum, clericorum et religiosorum huiusmodi privilegiis, exemptionibus, concessionibus, favoribus, declarationibus, sententiis, gratiis et indultis alias in suo robore permansuris.

Clausula sub-
lata etc.

§ 2. Decernentes sic et non aliter per quoscumque, etiam dictae Romanae Ecclesiae cardinales et Rotae auditores, tam ordinaria quam delegata et mixta auctoritate fungentes, iudices et personas, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, ubique iudicari et definiri debere. Nos enim status huiusmodi et quarumcumque aliarum, etiam ante impositionem huiusmodi subsidii quomodolibet introductarum, litium

¹ Universitas, l. c. (R. T.).

et causarum ac privilegiorum, indultorum, literarum et scripturarum quarumcumque occasione praemissorum quomodolibet confectorum, tenores, causas et effectus, nomina et cognomina iudicum et colligatorum, aliaque, etiam si maiora sint expressis, de necessitate exprimenda, praesentibus pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, irritum et inane decernimus quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentatum forsitan est hactenus vel in posterum contigerit attentari.

Deputatio executorum.

§ 3. Quocirca dilecto filio Guidoni Ascanio Sfortiae Sancti Eustachii, diacono cardinali de Sancta Flora, S. R. E. camerario, quem, ultra sui camerariatus officii facultatem, super praemissis executores generalem, cum plena et libera auctoritate et potestate quoscumque citandi, ac illis, quoties opus fuerit, etiam sub censuris et poenis, etiam pecuniariis, arbitrio suo infligendis et applicandis, inhibendi, ac quaecumque dubia et difficultates circa praemissa vel eorum aliquod ac illa vel subsidium huiusmodi concernentia, et ultra praesentium et aliarum literarum nostrarum praedictarum tenores, tollendi et removendi et inviolabiliter observari faciendi, facimus, creamus, constituimus ac deputamus, tenore praesentium committimus et mandamus quatenus praesentes literas et alias praedictas et in eis contenta quaecumque solemniter publicando, faciat illa plenum effectum sortiri et inviolabiliter observari, nec permittat quemquam contra illarum tenores vel mentem nostram praefatam quomodolibet perturbari, impediri aut inquietari. Contradictores quoslibet et rebelles, per praedicta et alia, de quibus ei videbitur, iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 4. Non obstantibus praemissis et apostolicis ac provincialibus et synodalibus constitutionibus et ordinationibus, statutis et consuetudinibus et novis reformationibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, etiam per viam legis et statuti perpetui, ac initi et stipulati contractus editis, concessis, confirmatis et innovatis contrariis quibuscumque; aut si aliquibus etc. ut in praecedenti.

Contractorum derogatio.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae advocacionis, extinctionis, voluntatis, decreti, factionis, creationis, constitutionis, deputationis, commissionis et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Sanctio poenalis.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragésimo quarto, pontificatus nostri anno ix¹.

L.

*De celebratione capituli generalis congregationis S. Georgii in Alga Venetiarum et de iis, quae observari debent in electione praelatorum*².

Paulus Papa III, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Ut electiones dilectorum filiorum rectoris generalis, visitorum, priorum, sociorum, capitularium et aliorum officialium congregationis S. Georgii in Alga Venetiarum, quas pro tempore fieri contigerit, omni qua decet sinceritate et puritate celebrentur, pro pastoralis officii debito providere volentes, apostolica au-

Fraudem dolique in electionibus committentes vel committi consentientes incurrunt poenam excomm. reservatae Romano Pontifici.

¹ Cherub. et Bull. s. c. an. x (R. T.) ² Ex Regest. in Archiv. Vatic.

toritate, tenore praesentium statuimus et ordinamus quod omnes et singuli in electionibus huiusmodi vocem habentes aut in eis quomodolibet intervenientes, cuiuscumque gradus, status vel conditionis fuerint, qui in electionibus ipsis seu¹ publicandis, quam alias quomodocumque et qualitercumque fraudem, falsitatem, dolum, malitiam vel corruptelam scienter commiserint, seu committentibus adhaeserint, seu desuper consenserint, aut fraudem, falsitatem, malitiam, dolum vel corruptelam huiusmodi non revelaverint, ultra alias censuras et poenas, tam a iure quam per constitutiones seu privilegia eiusdem congregationis seu alias in tales latas et promulgatas seu inflictas, excommunicationis sententiam, a qua, non nisi a Romano Pontifice, praeter quam in mortis articulo, absolvi possint, eo ipso incurrant; et nihilominus ab eorum superioribus arbitrio suo mulctari et puniri possint et debeant.

Publicatio huius constitutionis in capitulis facienda.

§ 2. Mandantes modernis dictae congregationis priori generali et visitoribus huiusmodi quatenus praesentes literas in eorum capitulis, ut ad omnium, quos concernunt, notitiam devenire possint, publicent, seu publicari faciant: non obstantibus apostolicis ac dictae congregationis constitutionibus et ordinationibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis quibusvis concessis, approbatis et innovatis, contrariis quibuscumque, aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xxii septembris MDXLIII, pontificatus nostri anno ix.

Dat. die 22 sept. 1543, pontif. anno ix.

¹ Locum hunc ita supplet Tomasius: seu circa illas vel illarum circumstantias, tam in scrutinio et nominationibus faciendis seu etc. Annales Can. Saecul. S. Georgii in Alga. Utini 1642 (R. T.).

Bull. Rom. Vol. VI.

47

LI.

*Quod causae tam civiles quam criminales et mixtae provinciae Marchiae Anconitanae, coram iudicibus ordinariis pro tempore motae, donec in prima instantia pependerit, non possint avocari praetextu literarum auditoris Camerae vel appellationis, et dummodo causae civiles biscentum ducatos non excedant*¹.

Paulus Papa III, ad futuram rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem, in suprema iustitiae sede constitutum, ad ea diligenter intendere, per quae personis quibuslibet, praesertim nobis et Romanae Ecclesiae immediate subiectis, iustitia celeriter administretur, et delicta, quae per easdem personas in dies committuntur, debite puniantur, ut exinde unicuique ius, quod suum est, tribuatur, et qui se intra limites iustitiae continere negligunt, si non virtutis amore, saltem formidine poenae ab illicitis abstinere discant.

Proemium.

§ 1. Sane cum, sicut nuper accepimus, in provincia nostra Marchiae Anconitanae diversi litigantes, iniustam causam fovere cognoscentes, ut causas, inter eos et adversarios suos indecisas pendentes, immortales reddant, et alii, diversa delicta et excessus in dies perpetrantes, ut punitionem delictorum per eos pro tempore commissorum effugiant seu differant vel minuunt, sub praetextu quod in partibus litigare perhorrescant, seu a iudicibus, de causis huiusmodi in prima instantia cognoscentibus, in aliquo gravati fuerint, causas ipsas de partibus avocari, et in Romana Curia aut alibi extra ipsam provinciam committi procurent, ac adversarios suos ad litigandum in causis huiusmodi extra eorum domicilium trahant, et exinde fiat ut quandoque qui in causis civi-

Causa forenda huius constitutionis.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

libus trahuntur, taedio laborum et expensarum, quos, extra provinciam litigando, subire coguntur, affecti, potius a prosecutione iuris sui desistere, quam expensas et labores huiusmodi subire eligant, et procuratores fisci nostri in eadem provincia, ne propria pro alienis deserere cogantur, causas ipsas ulterius non prosequantur, sicque iustitiae locus non sit, et delicta impunita remaneant; ac alii, praetextu praemissorum inducti, ad delinquendum audacius prosiliant, in provincialium provinciae huiusmodi grave detrimentum.

Declaratio (de qua in rubrica).

§ 2. Nos, praemissis occurrere cupientes, motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, tenore praesentium statuimus et ordinamus quod de cetero tam civiles quam criminales aut mixtae causae, in dicta provincia hactenus ortae, vel in posterum oriturae, a quibusvis personis, etiam dicti fisci procuratoribus, vel pro eodem fisco agentibus, tam active quam passive, pro tempore motae, cuiuscumque qualitatis fuerint, dummodo civiles causae huiusmodi summam seu valorem cc ducatorum auri non excedant, donec in prima instantia pependierint, etiam praetextu litterarum moderni et pro tempore existentis Curiae causarum Camerae Apostolicae generalis auditoris, vel cuiusvis commissionis vel appellationis, a quocumque gravamine, nisi tale sit quod per definitivam sententiam reparari non possit, ab earum iudicibus ordinariis seu venerabili fratre Marco episcopo Senogallensi, moderno pro tempore existente dictae provinciae gubernatore, avocari, aut ante primae sententiae, in eis per eosdem iudices ordinarios, seu Marcum episcopum modernum et pro tempore existentem gubernatorem praedictum ferendae, prolationem, extra eandem provinciam in Romana Curia vel alibi committi non possint; sed omnes et singulae causae provinciae huiusmodi, in

quibus forum causarum iudicum ordinariorum pro tempore declinabitur, seu alias quovis modo extra dictam provinciam commissae fuerint, per eosdem iudices ordinarios seu Marcum episcopum modernum et pro tempore existentem gubernatorem dictae provinciae, commissionibus causarum huiusmodi extra dictam provinciam pro tempore factis, et illarum vigore, a iudicibus, coram quibus reperirentur, emanandis inhibitionibus non obstantibus, cognosci, decidi et fine debito terminari debeant.

§ 3. Decernentes statuto et ordinationi nostris huiusmodi quovis modo derogari, aut illa revocari, tolli seu suspendi non posse; ac ex nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon stylo Palatii et quibusvis commissionibus pro tempore signatis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub anulo Piscatoris, die III martii MDXLIV, pontificatus nostri anno x.

Dat. die 3 martii 1544, pontif. anno x.

LII.

De falsi et decupli aliisque poenis ministrorum Reverendae Camerae Apostolicae et aliorum rationes integre et fideliter non reddentium.

Paulus Papa III, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, nonnulli provincialium Status Ecclesiastici thesaurarii, vice-thesaurarii, mercatores et nostrae seu Camerae Apostolicae ministri aliaeque personae, computa administrationum, locationum, affictuum, partitarum et exactionum reddere debentes, integra

Decretum irritans.

Contrariorum derogatio.

Causa istius constitutionis.

computa non exhibeant, partem introituum et exactorum, sub diversis praetextibus et coloribus, retinentes, putantes nil peius eis contingere posse, quam, re detecta, id, quod penes eos fuerit, restituere.

Ministri Reverendae Camerae Apostolicae et alii integre computa reddere tenentur.

§ 1. Nos, malitiae huiusmodi occurrere, ac indemnitati Camerae opportune providere volentes, et ut praefati fideliter, si non virtute, saltem poenae timore procedere discant, motu proprio etc. perpetuo statuimus et ordinamus quod omnes et singuli praenommati et alii quicumque, in Camera Apostolica computa reddere debentes, computa huiusmodi integre, videlicet integrum debitum et integrum creditum, describere debeant, nec audeant aliquid penes se vel eorum ministros aut ab eis dependentes retinere, seu retineri facere, directe vel indirecte, quovis quaesito colore. Et si contingeret eos cogi per Camera Apostolicam ad reddendum rationem de exactis vel administratis ante tempus finitum vel durante exactione, debeant totum id, quod tempore dationis rationis seu computorum ad eorum vel ministrorum aut agentium suorum manus pervenit, integre describere, et tandem omnia diligenter ac fideliter gerere et adimplere.

Contrafactionum poenae.

§ 2. Et si secus factum fuerit, in praemissis vel aliquo praemissorum contrafactiones excommunicationis maioris, a qua, nisi per nos vel Romanum Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo, absolvi nequeant, ac periurii et falsi, necnon decupli cuiuslibet partitae crediti Camerae omissae seu non solutae irremissibiliter exigendae et dictae Camerae applicandae, necnon alias nostri arbitrii poenas ipso facto incurrant, et ad decupli huiusmodi solutionem prius et ante omnia, etiam non finitis vel solidatis computis, tamquam de re¹ minime compensanda, iuris et facti remediis cogi et compelli debeant; nec adversus praemissa

¹ Cherub. hic addit *liquida cum alia re* (R. T.).

excusationem aliquam eis suffragari volumus; cum nulla excusatio locum habeat in casu, in quo quis tenetur integra computa dare, et totum receptum, vel ad manus eius vel pro eo agentis delatum, in computis non describit.

§ 3. Et sic per quoscumque etc. iudicari etc., sublata etc.; necnon irritum etc., decernimus.

Decretum irritans.

§ 4. Ac volumus quod praesentium sola signatura sufficiat, et ubique, tam in iudicio quam extra, fidem faciat, absque alia litterarum expeditione.

Sola signatura sufficit.

§ 5. Quodque pro lege habeantur et sint, et postquam praesentes vel illarum transumptum in valvis Camerae Apostolicae affixae et publicatae fuerint, omnes arcant ac si eis personaliter intimatae fuissent.

Publicatio in Camera arcet omnes.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon statutis et consuetudinibus, etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis ac literis apostolicis, stylo Camerae, contrariis usibus ceterisque contrariis quibuscumque.

Clausulae derogatoriae.

Placet, motu proprio. A.

Die XXI aprilis MDXLIV suprascriptae litterae affixae fuerunt in Camera Apostolica per me Nicolaum de Matthaecis, cursorem; et die XXI aprilis MDXLIV suprascriptus motus proprius admissus fuit in plena Camera Apostolica, publicatus et registratus ad perpetuam rei memoriam.

Michaelangelus Collatinus.

Pub. die 21 aprilis 1544, pont. an. x.

LIII.

De ordine et ratione sedendi in Camera Apostolica per D. camerarium et clericos aliosque officiales eiusdem servandis¹.

Paulus Papa III, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut accepimus, alias felicis recordationis Eugenius PP. IV, praedecessor

¹ Ex Regest. in Archiv. Vat.

Eugenius IV ordinem sedendi officialibus Camerae praescripsit.

noster, nonnulla statuta, ordinationes et capitula per tunc gentes Camerae Apostolicae ad laudabile sincerumque ac prosperum regimen dictae Camerae edita, et per eundem praedecessorem tunc visa et lecta ac diligenter examinata, in quibus, inter alia, ad tollendam confusionem, quae deficiente ordine, in eadem Camera oriri poterat, quo pacto in loco Camerae sedendum esset dispositum et ordinatum erat, per suas sub plumbo literas confirmavit et approbavit (prout plenius in literis continetur, ac statutis, ordinationibus et capitulis praefatis contineri dicitur).

Hunc ordinem confirmat et designat Paul. III;

§ 2. Nos, literarum, statutorum, ordinationum et capitulorum huiusmodi tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, ac exprimi et de verbo ad verbum inseri posse decernentes, nec non praefati praedecessoris vestigiis inhaerentes, ut omnem confusionem, quae circa modum sedendi huiusmodi inter dilectos filios Camerae Apostolicae decanum et clericum ex una, ac dictae Camerae auditorem modernos orta est, tollamus, desuperque opportune provideamus, motu proprio etc. et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, hac praesenti nostra in perpetuum valitura constitutione, sancimus et ordinamus quod deinceps, perpetuis futuris temporibus, in tribunali dictae Camerae, et ubi gentes eiusdem ad negocia cameralia pertractanda convenire contigerit, dilectus filius noster et S. R. E. camerarius modernus et pro tempore existens, aut illius substitutus vice-camerarius, in primo et digniori loco; latere vero versus parietem, decanus et reliqui clerici Camerae Apostolicae, qui personas proponentes et ad Cameram ipsam recurrentes in faciem videre possint: e regione vero dilectus filius thesaurarius noster generalis, cum ii omnes personam nostram repraesentent; post vero auditor Camerae;

collegialiter successive autem reliqui camerales (prout hactenus sedere consueverunt) respective consideant. Eundemque ordinem ubi gentes dictae Camerae collegialiter convenire contigerit servent. In celebrandis vero instrumentis, circa nominationem personarum cameralium in eis intervenientium, etiam quoad personam dicti auditoris quod hactenus servatum fuit, servetur.

§ 3. Decernentes motu, scientia et potestate similibus loca camerario, illius vice-camerario, e regione thesaurario, ac versus parietem (ut praefertur) decano et reliquis dictae Camerae clericis nunc et pro tempore existentibus, ut praefertur, assignata, digniora loca dictae Camerae fore et esse, ac pro dignioribus locis nuncupari et reputari; ac praesentem nostram constitutionem ab omnibus et singulis praefatis et pro tempore existentibus camerario, vice-camerario, thesaurario, decano et reliquis clericis ac auditore et aliis cameralibus praefatis, et ad quos quomodolibet spectat, aut spectare poterit quomodolibet in futurum, sub indignationis nostrae poena, inviolabiliter servari. Sicque per quoscumque iudices etc., sublata etc., reputari, censi et iudicari debere; ac irritum etc.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon privilegiis, indultis et literis apostolicis in favorem quorumcumque, etiam moderni praefati, aut cuiusvis alterius, qui hactenus fuerit, auditoris Camerae contra praesentium tenorem hactenus quomodolibet, etiam per nos et Sedem Apostolicam, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam motu proprio, editis et concessis. Quae omnia, in quantum contra praesentem constitutionem nostram faciant, ad effectum validitatis praesentis constitutionis nostrae, harum serie cassamus et annullamus; ac eis omnibus et singulis, illo-

Hunc ordinem perpetuo servari iubet;

Derogat obstantibus;

rum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis in reliquis illaesis et intactis remanentibus, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Praesentium sola signatura obligat.

§ 5. Decernentes praesentium nostrarum literarum solam signaturam sufficere, et ubique, tam in iudicio quam extra, fidem facere, regula in contrarium edita non obstante, ac praesentes literas in libris Camerae Apostolicae, ad perpetuam rei memoriam, registrari debere.

Placet, motu proprio. A.

LIV.

Quod omnes officiales Urbis et ditionis ecclesiasticae mandatis cardinalis S. R. E. camerarii omnino parere debeant.

Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romani Pontificis praecellens auctoritas, S. R. E. cardinales, illos praesertim quibus eius Romanae Ecclesiae cura specialiter est commissa, ampliori favore prosequitur, ac desuper providet et disponit, prout, temporum qualitate pensata, conspicit in Domino salubriter expedire.

Camerarius rerum Camerae Apostolicae curam gerit et Romani Pontificis personam repraesentat;

§ 1. Sane considerantes quod iurium ac rerum Camerae Apostolicae cura illius camerario pro tempore existenti specialiter est commissa, ipseque camerarius nostrum et Romani Pontificis pro tempore existentis vivae vocis oraculum habet, nostramque et dicti Pontificis personam in his repraesentat, et propterea convenit ut tam almae Urbis gubernator, auditor Camerae ac vicarius et iudices ordinarii, quam quicumque alii in Romana Curia ac ditione eiusdem S. R. E. constituti, eiusdem camerarii ordinibus et mandatis pareant et obediant, motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine:

§ 2. Volumus, statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, tam almae Urbis gubernator, auditor Camerae, vicarius, iudices ordinarii, quam alii quicumque Romanae Curiae ac ditionis eiusdem Romanae Ecclesiae, dilecto filio nostro Guidoni Ascanio Sfortiae, S. Eustachii diacono cardinali, moderno et pro tempore existenti camerario nostro, eiusque ordinationibus et mandatis, perinde ac si a nobis vel Romano Pontifice pro tempore existente emanassent, omnino parere debeant, et adversus illa, directe vel indirecte, modo aliquo venire nullatenus possint.

§ 3. Inhibentes dilectis filiis, modernis et pro tempore existentibus, eiusdem almae Urbis gubernatori, auditori Camerae, vicario et aliis iudicibus praedictis, sub excommunicationis ac privationis officiorum ac beneficiorum per eos pro tempore obtentorum, necnon aliis arbitrio nostro ipso facto, si secus egerint, incurrendis poenis, ne contra praesentium tenorem modo aliquo venire aut facere vel attentare audeant seu praesumant.

§ 4. Ac mandantes eidem Guidoni Ascanio cardinali et camerario ut, pro praemissorum observatione, executione et implemento, omnibus et singulis praedictis et quibus opus fuerit praecipiat, mandet et inhibeat, illosque citet, cogat et compellat; ac contra eos, etiam manu regia et alias, prout sibi videbitur, procedat; ceteraque alia in praemissis et circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciat et exequatur. Nos enim, motu, scientia et potestate similibus, eidem Guidoni Ascanio cardinali et camerario, ultra eius potestatem et auctoritatem, in praemissis plenissimam licentiam et facultatem concedimus.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac provincialibus et synodalibus constitutionibus et ordinationibus ac statutis et con-

Etus inestibus ab omnibus ditionis ecclesiasticae officialibus obediendi mandat;

Quibus officialibus, in casu contraventionis poenas infligit;

Camerario in praemissis plenissimam facultatem concedit.

Quibuscumque non obstantibus.

suetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis ac literis apostolicis gubernatori, auditori Camerae, vicario et aliis iudicibus praedictis, illorumque officiis ¹, vel quibusvis aliis, in genere vel in specie, quomodolibet, etiam motu proprio et scientia similibus, etiam contra praesentium tenorem, quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis, etiam disponentibus quod illis, nonnisi sub certis modo et forma, derogari possit, illorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragesimo quarto, septimo kal. decembris, pontif. nostri anno XI.

Dat. die 25 nov. 1544, pontif. anno XI.

LV.

Prohibitio occupandi bona naufragantium in locis maritimis S. R. E., praemittique designatio illa recuperantibus vel auxilium praestantibus ².

¹ Legendum forte officialibus (R. T.).

² Hoc specialiter statuit, quoad loca maritima S. R. E., Iulius II constitutione xxv, Romanus, tom. v, pag. 476, et contra huiusmodi occupatores rerum christianorum naufragantium legitur quotannis bulla in Coena Domini.

Paulus Papa III, ad perpetuam rei memoriam.

Accepimus nuper quod dudum, cum felicis recordationis Iulius Papa II, praedecessor noster, plurimorum lamentabili querela didicisset quibus christifideles maris periculis se et eorum merces exponerent, ut Curiae Romanae et illius curialium commodis, ex mercibus per eos ad eandem Curiam mari advectis, provideretur etc ¹.

§ 1. Cum autem (sicut ex plurimorum Ripae et Ripettae almae Urbis nostrae mercatorum ac etiam nautarum ², non sine lamentabili querela ac nostra molestia, intelleximus) praecursor praefatae literae, a Iulio praefato praedecessore nostro editae, in abusum, et non modicum, tam ipsorum mercatorum et nautarum quam civium Romanorum et curialium et dictam Urbem incolentium, damnum transiverint. Quamobrem nos, vestigiis eiusdem Iulii praedecessoris nostri inhaerere volentes, motu, scientia et potestate similibus, tenore praesentium, praefati Iulii praedecessoris nostri literas in omnibus et per omnia, ac sub poenis et censuris de quibus in ipsis literis et prout in eis continetur, quatenus opus sit, confirmantes et innovantes, illas ab omnibus, ad quos quomodolibet spectat et pertinet ac spectare et pertinere poterit in futurum, sub poenis, de quibus in eis, inviolabiliter observari mandamus.

§ 2. Et nihilominus dilectis filiis nostris Guidoni Ascanio, S. R. E. cardinali de Sancta Flora nuncupato, camerario nostro, necnon praesidentibus et clericis Camerae Apostolicae ac Dominico de Nigris, ad praesens dictae Ripae praesidenti seu camerario, modernisque et pro tempore existentibus, quatenus literas Iulii praedecessoris nostri praefati inviolabiliter, prout in eis continetur, ab omnibus ad

¹ Residuum praeterivi, quia bulla Iulii II est ut supra in nota. ² Deest forte relatione (R. T.).

Iulii II constitutio est hic indicata.

Quae ab isto Pontifice innovatur.

Observantiae quae demandantur.

quos spectat, illas per edictum publicum denuo publicantes et publicari in locis eis visis mandantes, inviolabiliter observari mandent et faciant. Contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis aut dignitatis fuerint, per poenas et censuras, de quibus in eis, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon privilegiis et indultis quibusvis personis contra tenorem literarum Iulii praedecessoris huiusmodi forsitan concessis, confirmatis et innovatis, quibus, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, quoad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xiii martii millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, pontificatus nostri anno xi.

Dat. die 13 martii 1545, pontif. anno xi.

Sequitur declaratio huius bullae.

Paulus Papa III, motu proprio, etc.

Accepimus per statuta nostrae Ripae salubrem dispositionem factam extitisse, tenoris quod si pro tempore mercatores seu nautae mari navigantes, et eorum naves et barcas vinis et aliis mercibus, rebus et bonis, pro usu curialium, oneratas versus nostram almam Urbem seu dictam Ripam ducentes, et miserabiliter, casu inopinato, naves et barcae huiusmodi sic oneratae naufragium paterentur, navesque et barcas huiusmodi naufragas, seu bona in eis existentia, aliqui ab eorum dominis et patronis ad id requisiti, per se ipsos recuperaverint, vel in recuperatione auxilium praestiterint, tales recuperatores

Derogatio contrariorum.

Statuta Ripae disponunt quod recuperat. aut auxilium praestantes recuperationi bonorum naufragor., lucrarentur quartam partem illorum.

et auxiliares quartam partem bonorum et rerum mercantilium huiusmodi in dictis navibus et barcis sic naufragium passis existentium, eorum ope et auxilio recuperatorum, lucrarentur, et aliae tres quartae remanentes ad dominos et patronos dictarum navium et barcarum spectarent et pertinerent; et hoc quidem per felicis recordationis Nicolaum V, prout in suis literis desuper confectis, et in libris statutorum dictae Ripae registratis plenius continetur, concessum fuisse.

§ 1. Accepimus etiam quod temporis diuturnitate statutum et gratia huiusmodi in dissuetudinem abierunt, et domini locorum et terrarum, sive temporales sive ecclesiastici, ad quorum terras et loca naves et barcae huiusmodi propter naufragium perveniebant, illas ad se ipsos appropriabant, et illorum domini bonis propriis privabantur, propter quod mercatores et nautae ¹ eorum mercibus ad dictam Ripam venire se retrahebant, et sic nostrae almae Urbi et illius curialibus non modicum praecudicium inferri videbamus.

§ 2. Propterea huiusmodi inconvenientis per aliam nostram gratiam proxime praecursoram opportune providimus, per quam, si aliquam ex dictis barcis naufragium pati, vel, propter violentiam maris, ad loca praedicta casu pervenire, vel iactum bonorum, alleviandae navis gratia, fieri pro tempore contingat, illis tantummodo, qui a dominis navium et barcarum illarum personis curam et gubernium tantum habentibus super tali naufragio in auxilium vocati fuerint, huiusmodi personis sic vocatis, si ab imminentis et praesentanei naufragii periculo, aut bona iam deperdita recuperaverint, his casibus quartam partem bonorum et rerum in huiusmodi barcis existentibus, et illorum auxilio sive opera sic recuperatorum, concessimus et donavimus.

¹ Cum addit P. Matth. (R. T.).

Et domini locorum, ad quae naves naufragium patientes pervenieb. bona occupabant, et ideo nautae ad Ripam venire recusabant.

Ideo hic Pontifex hanc bullam hic insertam edidit.

Ubi quartam
honorum recupera-
torum au-
xiliatorib. con-
cessit;

§ 3. Sed quia in dicta praeinserta gratia nostra non fit mentio specifica de dicta quarta parte honorum, sed quod dictae personae sic vocatae tantum statuta et consuetudinem allegare possint continetur. Et propterea etiam accepimus quod nonnulli iudicant, et dictam nostram gratiam prave intelligentes, ad personas etiam non vocatas extendunt, et sic intelligi debere praetendunt, et illam non habere locum, nisi in casibus meri naufragii et iactus; sed si naves et barcae huiusmodi integre vi tempestatis ad litus maris pervenerint, et terram dominorum aliquorum pervenerint et attigerint, maxime si pro officialium ipsorum praesentium, et iussu eorum dominorum nomine sit illis auxilium praestitum, tunc praestari debere loci consuetudine allegant, et sic intelligi debere satagunt.

Et modo di-
ctam concessio-
nem declarat;

§ 4. Nos, volentes inconvenientiis huiusmodi obviare, motu proprio et ex certa scientia ac plenitudine potestatis declaramus nostrae intentionis in concessione praeinsertae nostrae gratiae fuisse et esse quod tantummodo vocati et requisiti ab illis dominis et personis pro praedictorum recuperatione quartam partem, pro modo honorum et rerum recuperatorum in dictis navibus sive barcis, sic naufragium passis, alleviatis, sive aliter ad litus integre perventis et arenae commissis, vel alio inopinato casu deperditis, existentium, et eorum opera et industria ac auxilio, cum praedictis mercibus recuperatis, lucrentur, si tamen praedictae recuperationi actualiter cum eorum personis, non per praesentiam tantum, incubuerint et recuperaverint (aliis personis sive dominis locorum, quocumque titulo nuncupatis, sive cardinales S. R. E. et praedictorum locorum officiales, et aliae quaecumque personae privatae, sive ecclesiasticae sive saeculares sint vel pro tempore fuerint, penitus exclusis); alias autem

tres quartas remanentes, fuisse et esse, ac restitui et remanere debere ipsorum dominorum, ut prius fuerant. Et pro pleniori firmamento, de novo talibus personis tantummodo, et forma quibus supra et non aliter, quartam illam pro modo et rata honorum recuperatorum, a die dictae praeinsertae gratiae naufragium passorum sive alleviatorum, vel aliter integre ad litus perventorum et in futurum perveniendorum, alleviandorum et naufragium patiendorum, quoquo modo donamus, ac capiendi facultatem concedimus.

Occupatores
autem puniri iu-
bet.

§ 5. Alias vero personas modo et forma praemissis non vocatas, quaecumque dignitate, etiam cardinalatus honore et dignitate fulgentes, et ecclesiastica dignitate insignitas, quorumcumque locorum vel terrarum, mediate vel immediate S. R. E. subiectorum, fures, raptores, latrones et rebelles sacrosanctae Romanae Ecclesiae esse censemus, ac poenis et censuris, iuxta seriem et tenorem praeinsertae gratiae aliarum literarum puniri mandamus, decernentes irritum et inane quidquid in contrarium attentari contigerit in futurum.

Clausula prae-
servativa.

§ 6. Volumus etiam quod praesenti nostro motui proprio per quaecumque nostram signaturam, etiam motu proprio emanatam et in futurum emanandam, etiam si de eorum clausulis derogatoriis mentio fiat, nisi illius expressa mentio de verbo ad verbum habeatur, nullatenus derogatum censeatur.

Executorum
deputatio.

§ 7. Praecipientes clericis Camerae Apostolicae, gubernatori, auditoribus sacri Palatii, senatori Urbis, Cameraeque nostrae auditori, ac quibuscumque officialibus et iudicibus, quavis auctoritate fungentibus, quatenus in praemissis, dominis et patronis seu nautis navium et barcarum, sic naufragio oppressarum, adversus quaecumque personas, etiam ecclesiasticas,

aliter quam ut praefertur se gerentes, assistant, et poenis dictis afficiant, cum invocatione brachii saecularis, quatenus opus fuerit.

Clausula derogatoria.)

§ 8. Constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon privilegiis et indultis ipsorum locorum, statutis et consuetudinibus, quas tamquam corruptelas et abusus iudicamus, indultisque quibuscumque personis specialiter concessis quibuscumque, aliisque in contrarium facientibus non obstantibus, omnium praemissorum tenores et formas pro expressis habentes.

Fiat ut petitur. A.

Sola signa-
tura sufficit.

§ 9. Et quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat, et ipsius simplex exhibitio et allegatio sufficiat, ac si esset in corpore iuris et aliarum iuris canonici constitutionum clausa, attento quod in favorem Ripae et illius mercatorum ¹.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, idibus martii, anno nostri pontificatus xv.

Visa. Iulius, Camerae Apostolicae decanus et Riparum praesidens.

LVI.

Familiares et servitores praelatorum Romanae Curiae, salarium et stipendium pro biennio tantum et infra annum a die obitus illorum petere possint.

Paulus Papa III, motu proprio, etc.

Causae consti-
tutionis.

Cum, sicut nobis nuper innotuit, saepius contingat ut, decedentibus cardinalibus et venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis referendariis nostris, necnon causarum Palatii Apostolici auditoribus et clericis Camerae Apostolicae praesidentibus ac literarum apostolicarum de maiori praesidentia abbreviatoribus, qui ut plurimum notabilem familiarium et servitorum numerum tenere consueverunt, familiares et ser-

¹ Cherub. addit Fiat. A. (R. T.).

vitores praefati, contra eorum patronos iam defunctos insurgentes, salaria et stipendia eorum familiaritatis et servitutis pro toto tempore, quo eorum familiares extiterint seu illis inserviverint, etiam quod de eis sibi satisfactum sit, etiam longo tempore post obitum ipsorum patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, referendariorum, auditorum, clericorum, praesidentium et abbreviatorum, petant et efflagitent, ac quandoque eorum haeredes, qui ut plurimum de his non sunt informati, super salariis et stipendiis huiusmodi, etiam iudicialiter, impetant et molestant, in ipsorum haeredum perturbationem et non modicum detrimentum.

Sanctio (de qua
in rubrica).

§ 1. Nos, attendentes patriarchas, archiepiscopos, episcopos, referendarios, auditores, clericos, praesidentes et abbreviatores praefatos, utpote aliis maioribus negotiis distractos, ut plurimum rationes et computa salariorum et stipendiorum familiarium et servitorum suorum in scriptis non redigere, et propterea eos non facile, sed difficile eorum haeredes de solutione salariorum et stipendiorum huiusmodi fidem facere posse; et insuper verisimile non esse ut qui pro mensuali salario et stipendio aliis inserviunt, exactionem eorum salariorum et stipendiorum ultra integrum annum differant; volentes fraudibus, quae in praemissis fieri possent, occurrere, motu proprio etc. statuimus et ordinamus quod de cetero nemo, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis existat, ab haeredibus cardinalis alicuius, patriarchae, archiepiscopi, episcopi, referendarii, auditoris, clerici, praesidentis vel abbreviatoris defuncti, cuius familiaris extiterit, seu cui inserviverit, salarium seu stipendium familiaritatis seu servitutis suae plusquam pro integro biennio, post annum a die obitus eius patroni, petere aut exigere, seu desuper haeredes praefatos quovis modo,

in iudicio vel extra, impetere vel molestare possit.

Contra quam iudicari minime posse decernit.
 § 2. Districtius inhibentes modernis et pro tempore existentibus almae Urbis gubernatori et Curiae causarum dictae Camerae auditori, ac nostro in eadem Urbe et eius districtu in spiritualibus vicario generali, necnon senatori ac quibusvis aliis, tam dictae Urbis quam quarumcumque aliarum civitatum, terrarum et locorum, iudicibus et officialibus, ne familiares et servitores praefatos super exactione salariorum et stipendiorum huiusmodi biennii, post annum a die obitus ipsius defuncti lapsum, audire, aut ad eorum instantiam contra haeredes praefatos quovis modo procedere aut ius dicere praesumant. Ac decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Quibuscumque non obstantibus.
 § 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Urbis, civitatum, terrarum et locorum huiusmodi, etiam iuramento etc., statutis et consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet, motu proprio. A.

Lectum et publicatum fuit statutum et ordinatio Romae in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, die vero Martis, vigesima prima mensis aprilis, pontificatus praelibati sanctissimi domini nostri Papae anno XI.

Pub. die 21 aprilis 1545, pontif. anno XI.

LVII.

Quod donationes spoliatorum factae inter vivos per praelatos Hispaniae non valeant, nisi donatores per viginti dies supervixerint ¹.

Paulus Papa III, ad futuram rei memoriam.

Proemium. Cura pastoralis officii admonemur ut abusibus et fraudibus illis, praesertim per ¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

quos Camera Apostolica, cuius iura defendere tenemur, defraudatur et laeditur, opportunis remediis obviamur.

§ 1. Cum itaque, sicut ad auditum nostrum pervenit, saepe contingat ut archiepiscopi et episcopi ac alii praelati in regnis Hispaniarum constituti, aegritudine et in extremis laborantes, scientes se de bonis per eos ex fructibus, redditibus et proventibus ecclesiarum et monasteriorum, quibus praesunt, ac aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, quae obtinent, aut illorum intuitu acquisitis, testari aut alias per viam ultimae voluntatis disponere non posse, ut, quod legitime facere non valent, per indirectas et fraudulentas vias efficiant, omnia res et bona per eos ex fructibus acquisita huiusmodi, quae ut plurimum, propter opulentiam ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum praedictorum, maximi valoris et momenti existunt, per viam simulatae inter vivos donationis, inter diversas personas et in diversos usus distribuunt seu potius distrahant, in dictae Camerae Apostolicae, ad quam bona ipsa, tamquam ipsorum praelatorum spolia, pervenire deberent, maximum damnum et praeiudicium.

§ 2. Nos, his fraudibus opportunum remedium adhibere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia volumus et auctoritate apostolica per praesentes statuimus et ordinamus quod donationes per archiepiscopos, episcopos et praelatos praedictos in infirmitate constitutos, de bonis huiusmodi de cetero faciendae, nisi post donationes ipsas illi, qui eas fecerint, per viginti dies supervixerint, nullius sint roboris vel momenti, et pro penitus infectis habeantur, et ex eis illis, in quorum favorem factae extiterint, nullum ius seu titulus vel commodum acquiratur, sed omni illarum commodo et effectu careant.

§ 3. Decernentes sic in praemissis per quoscumque iudices et commissarios, qua-

Praelati, praetextu donationis, spolia ad Camerae Apostolicam pertinentia distrahebant.

cumque auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executores huius constitutionis assignati.

§ 4. Ac mandantes dilectis filiis Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, et in dictis regnis moderno ac pro tempore existenti Apostolicae Sedis nuncio, quatenus ipsi vel eorum alter, per se vel alium seu alios, ubi, quando et quoties opus fuerit, praesentes solemniter publicantes, illas inviolabiliter observari ac suum effectum sortiri faciant, non permittentes aliquid contra earum tenorem per quoscumque quomodolibet attentari, contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque status, gradus vel conditionis fuerint, etiamsi episcopali, archiepiscopali, patriarchali vel alia maiori dignitate praefulserint, per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, ipsasque censuras et poenas, legitimis super his habendis servatis processibus, etiam iteratis vicibus aggravando, ac interdictum ecclesiasticum apponendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contrariorum.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon privilegiis, indultis et literis apostolicis quibusvis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis concessis, confirmatis et innovatis, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter aut divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum in nostra civitate Perusii, sub

annulo Piscatoris, die decimanona septembris, anno millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, pontificatus nostri anno XI.

Dat. die 19 sept. 1545, pontif. anno XI.

LVIII.

Prohibitio immutandi, alterandi vel innovandi stylum Camerae Apostolicae vel Cancellariae in expeditionibus, cum poenarum assignatione ¹.

Paulus Papa III, motu proprio, etc.

§ 1. Cum gravissimae querelae nobis nuper super eo allatae fuerint quod, licet ab immemorabili tempore citra in expeditionibus literarum apostolicarum, quae per Cancellariam Apostolicam fiunt, quaedam forma rigorem continens, ac certus stylus iure communi innitens, longe diversus ab eis, qui in expeditionibus literarum apostolicarum earumdem per Camerae Apostolicam, latiore facultatem circa id habentem, servantur, teneri et servari consueverint; nihilominus, a nonnullis mensibus citra, dilecti filii dictarum literarum abbreviatores maioris praesidentiae, ab eorum praedecessoribus ipsarum literarum abbreviatoribus, viris doctissimis, et in exercitio expediendarum literarum huiusmodi peritissimis, qui stylum et formam huiusmodi, cum summa diligentia et rigore ac maxima eorum laude, inconcusse observarunt, declinantes, ac ipsos stylum et formam transgredientes, diversas literas apostolicas, quae, secundum stylum Cancellariae huiusmodi, per eos expediri non poterant, sed per dictam Camerae expediri debebant, quam pluribus officialibus ex expeditionibus per dictam Camerae fieri solitis taxam vel emolumentum capientibus, qui eorum

Narrat abusus in expeditionibus malefactis in Cancellaria vel Camerae Apostolicae.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

iuribus et emolumentis defraudati sunt et defraudantur, damnum et praeiudicium faciendū, propria auctoritate expedire ausi sunt et audent; ac similes et alias stylo et formae huiusmodi repugnantes literas, quae per dictam Cameram dumtaxat expediri consueverunt, instar ipsius Camerae in posterum expedire et facere velle nituntur et iactant; et, inter cetera, gratias expectativas in prima illarum expeditione, ac commendarum cessiones in manibus nostris pro tempore factas, et collationes beneficiorum ecclesiasticorum iurispatronatus apud Sedem Apostolicam vacantium in forma gratiosa faciendas, necnon reservationes fructuum et regressus et accessus, etiam si literae apostolicae super resignationibus vel cessionibus, ex quarum causa fructus et regressus ac accessus ipsi reservantur, confectae non fuerint, ac coadiutorum deputaciones cum futura successione, et creationes in canonicum ac expressiones fructuum, iuxta taxam in libris dictae Camerae annotatam. Quod si fieri contigerit, praeter confusiones ac dissensiones et scandala, quae inde maxima orirentur, in perpetuum damnum et praeiudicium etiam nostrum et Sedis Apostolicae, ac dictorum officialium et illorum officiorum omnimodam fere destitutionem cederet.

§ 2. Nos igitur, scientes nec aequum nec expediens esse ut aliquid in praemissis per dictos abbreviatores innovetur, et ea, quae certam et antiquam formam semper habuerunt, in aliorum praesertim praeiudicium immutanda non esse; ac propterea damno et praeiudicio huiusmodi, ac litibus et expensis, quae inde facile oriri possent, occurrere, ipsasque lites recidere, aliasque in praemissis, prout ad nostrum spectat officium, provideri volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia volumus et apostolica auctoritate decernimus quod praedicti ab-

breviatores aliquas literas apostolicas in superius expressis et aliis quibuscumque casibus, in quibus, iuxta Cancellariae stylum huiusmodi, literae ipsae per eos expediri non consueverunt, nullatenus expedire, aut stylum praedictum alias quomodolibet ampliari, extendere vel immutare possint aut valeant; sed stylum ipsum inviolabiliter observare debeant, et contrafacientibus consentientes vel votum praestantes sententia excommunicationis, a qua, non nisi a Romano Pontifice, praeterquam in mortis articulo, absolvi possint, eo ipso incurrant; et literas per eos contra praesentium tenores expeditas et quae expediri contigerit, nullius roboris vel momenti, neque alicui suffragari debere, atque penes quoscumque Romanos officiales et quoscumque alios, apud quos repertae fuerint, arrestari, et ad datarium nostrum, qui earum plumbum scindere et amovere teneatur, deferri possint et debeant; et nihilominus dicti abbreviatores, in eventum expeditionis huiusmodi, ad refectionem omnium damnorum et interesse, tam partibus, ad quarum instantiam seu pro quibus literae ipsae expeditae fuerint, quam officialibus, taxam et emolumentum capientibus praedictis, omnino teneantur, et ad id manu regia, per quoscumque dictae Curiae iudices, cogi et compelli possint.

§ 3. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon sub viginti octo septembris et altera decimaseptima octobris diebus, pontificatus nostri anno XI, in Cancellaria praedicta publicatis, ac aliis dictae Cancellariae regulis a nobis forsitan in contrarium editis, quas, earum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, harum serie revocamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem praesentes in dicta Cancellaria, ut moris est, publicari et

in illius quinterno inter alias extravagantes, ad perpetuam rei memoriam, describi ac perpetuo et inviolabiliter observari.

LIX.

Contra fratres Conventuales extra Ordinem, absque Sedis Apostolicae licentia, vagantes procedendi facultas praelatis eorum tribuitur ¹.

Paulus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis modernis magistro generali et provincialibus Ordinis fratrum Minorum S. Francisci, Conventualium nuncupatorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium. Meditatio cordis nostri assidua hoc, inter cetera, concernit specialiter ut personae religiosae, quae ceteris modestiae et sanctitatis exemplo esse debent, a rectitudinis tramite deviantes, in semitis iustitiae et veritatis dirigantur, et ad debitam vivendi normam reducantur.

§ 1. Cum itaque, sicut accepimus, complures Ordinis vestri fratrum Minorum Sancti Francisci, Conventualium nuncupatorum, professores ad vetita prosiliant, et excessibus se immergere, eaque detestabiliter committere non contremiscant, quorum nonnulli ad praedicationem apostolicam, etiam pro ministerio praedicandi indulgentias cruciatae contra infideles in subsidium Terrae Sanctae, electi, alii vero ad quaerendum subsidia pro fabrica basilicae Principis Apostolorum de Urbe constituti, ac complures ad alicuius ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus seu principis vel alterius domini temporalis sive etiam unius patriarchae, archiepiscopi, episcopi vel alterius inferioris praelati familiaritatem recepti et admissi, quarum praetextu, tamquam Reli-

¹ Ex continuat. Annal. Ord. Minor., tom. XVIII, pag. 430.

gionis laxatis habenis, ab obedientia et iurisdictione suorum praelatorum et dicti Ordinis superiorum se exemptos fore, et ita ab illis, si quae commiserint, minime puniri posse praetendunt, in animarum suarum perniciem et Religionis opprobrium, perniciosumque exemplum et scandalum plurimorum.

§ 2. Nos, qui (ut, excussis his quae religiosorum huiusmodi debitam offuscant decentiam, salutare fructus et exempla- res mores superinducantur) providere, prout nostro pastorali incumbit officio, exoptamus, vestris in hac parte supplicationibus inclinati, motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, vobis ut omnes et singulos praedictae conditionis et qualitatis fratres vestri Ordinis huiusmodi in domibus seu conventibus permanentes et in communi viventes, seu extra domos et conventus huiusmodi, absque nostra et Sedis Apostolicae licentia, vagantes, qui nefaria committere non verentur, cuiuscumque dignitatis, status, gradus et conditionis fuerint, quomodolibet culpabiles et qualitercumque privilegiatos ac exemptos, auctoritate nostra visitare, et contra illos, etiam per viam inquisitionis vel investigationis, vel alias ex officio, aut per viam appellationis, procedere, eosque debita animadversione punire, et ad observationem regularium institutorum ac vestrarum constitutionum in viridi observantia existentium per censuras et poenas ecclesiasticas, necnon privationis ab officiis ab eis pro tempore obtentis, cogere et compellere, ac in praemissis, nostra et dictae Sedis auctoritate, procedere et iudicare, ac omnia alia et singula necessaria seu quomodolibet desuper opportuna facere et exequi; necnon contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, per easdem sententias, censuras et poenas, sublato ap-

Superioribus regularibus in eos procedendi facultatem facit.

Rei huiusmodi delicti temporalibus et spiritalibus poenis subleantur.

Derogatio contrariorum.

Public. huius constitutionis.

pellationis seu alterius diffugii obstaculo, appellatione remota, compescendo, et, si opus fuerit, auxilium brachii saecularis invocare libere et licite valeatis, plenam, liberam et omnimodam facultatem, licentiam et potestatem, auctoritate praedicta, tenore praesentium concedimus.

Quibuscumque in contrarium facientibus non obstantibus.

§ 3. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon quibuscumque privilegiis, indultis et literis apostolicis dictis fratribus, tam sub plumbo quam sub annulo Piscatoris aut etiam per Poenitentiarum nostram, seu alias quomodolibet hactenus in contrarium, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, aut etiam per nos, ut praefertur, sub quibuscumque tenoribus et formis ac etiam sub irritativis, annullativis, exceptivis, praeservativis, restitutivis, declarativis ac derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, concessis, ac saepius innovatis et confirmatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ac nemini adversus praemissa suffragari posse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Transumptis danda fides.

§ 4. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides

adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die VII Ian. MDXLVII, pontificatus nostri anno XIII.

Dat. die 7 ianuarii 1547, pontif. anno XIII.

LX.

Personae ecclesiasticae testandi licentiam a Sede Apostolica non habentes, decimam tantummodo partem locis piis relinquere et donare possint ¹.

**Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Romanus Pontifex, qui ex assueta Sedis Apostolicae benignitate, in favorem ecclesiarum, hospitalium et aliorum piorum locorum, diversa privilegia concedere consuevit, si processu temporis tendunt in abusum, illa moderari ac desuper opportune providere solet, prout, rerum et temporum qualitate pensata, conspicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane, non absque animi molestia, accepimus quod nonnulli archiepiscopi, episcopi et praelati aliaeque personae ecclesiasticae, tam saeculares quam diversorum Ordinum et militiarum regulares, non habentes de eorum rebus ac bonis testandi et disponendi facultatem, ecclesias, hospitalia et alia pia loca, quibus a dicta Sede Apostolica capiendi res et bona ex testamento vel alia dispositione illorum, qui alias de rebus et bonis eorum disponere non possent, facultas est concessa, haeredes instituunt, et in testamentis sive eorum dispositionibus plura legata seu ordinationes in favorem diversarum personarum ac alios usus, in quos bona et res huiusmodi transmitti non possent,

¹ De spoliis vide constitutionem xxxviii huius Pontificis, pag. 317 huius tomi.

Etordium.

Praelati quidam, testandi facultatem non habentes, instituebant haeredes quaedam loca pia, quae ex indulto poterant consequi huiusmodi bona: et insuper multa legata faciebant in favorem eorum ad quos bona devenire non poterant.

faciunt, hospitaliaque, ecclesiae et loca pia huiusmodi, sive eorum rectores, fidem testantium seu disponentium insequentem, legata ipsa, et in testamentis seu aliis, etiam inter vivos, dispositionibus ordinata adimplent, ex quo Camera Apostolica circa res et bona, spolia nuncupata, per obitum archiepiscoporum, episcoporum, praelatorum et aliarum personarum ecclesiasticarum huiusmodi, absque testandi et disponendi facultate decedentium, remanentia, in suis iuribus detrimentum patitur et iacturam.

Hic ideo Pontifex decimam partem tantum sic relinqui posse declarat.

§ 2. Et quia nostrum est in praemissis taliter providere quod ipsius Camerae iurium debita ratio habeatur, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, tenore praesentium, omnia et singula privilegia, facultates, gratias, literas et indulta quibusvis ecclesiis, etiam metropolitanis, monasteriis, hospitalibus, etiam ab archiepiscopali Sancti Iacobi in Augusta de Urbe dependentibus, seu causam habentibus, ac aliis piis locis ubilibet constitutis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praefatam, super capiendis seu acquirendis haereditatibus, rebus ac bonis, ex testamento, donatione inter vivos vel alia quacumque dispositione, quorumcumque archiepiscoporum, episcoporum, praelatorum et aliarum personarum ecclesiasticarum, saecularium vel regularium, utcumque etiam, ut praefertur, qualificationum, et quacumque praeminentia ac dignitate et auctoritate fulgentium, etiam si S. R. E. cardinales fuerint, de haereditatibus, rebus et bonis huiusmodi facultatem disponendi non habentium, vel alias quomodolibet concessa, etiam si usu recepta sint, moderantes, volumus, decernimus et declaramus quod archiepiscopi, episcopi, praelati et personae huiusmodi, de rebus ac bonis eorum a nobis vel a

dicta Sede facultatem testandi seu disponendi non habentes, decimam partem tantum rerum et bonorum eorundem, mobilium et immobilium et semoventium, ac pecuniarum ecclesiis, monasteriis, hospitalibus et piis locis, capiendi et acquirendi facultatem huiusmodi habentibus, tantum per viam institutionis haeredum seu donationis vel legati, in vita seu in morte, relinquere, et ecclesiae, monasteria, hospitalia et pia loca huiusmodi seu illorum rectores non nisi decimam partem huiusmodi capere seu acquirere possint; et ad hoc ecclesiarum et hospitalium ac aliorum piorum locorum huiusmodi privilegia, facultates, concessionem, gratias, literas et indulta quaecumque reducimus ac moderamus. Decernentes sic etc. Non obstantibus etc.

Contrarium derogatio.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxviii mensis martii millesimo quingentesimo quadragesimo octavo, pontificatus nostri anno xiv.

Dat. die 28 martii 1548, pontif. anno xiv.

LXI.

Causarum tam criminalium quam mixtarum cognitionem provinciarum Campaniae et Maritimae ad eundem rectorem tantummodo spectare, ab eoque decidi et definiri debere decernit ¹.

Paulus Papa III, ad perpetuam rei memoriam.

Iniunctum nobis desuper apostolicae servitutis officium, quo sumus unicuique in administranda iustitia debitores, nos excitat et inducit ut ad ea, per quae administrationi iustitiae huiusmodi, et Camerae nostrae Apostolicae indemnitati consulitur, nostrae vigilantiae partes propensius impartiamur.

Etordium.

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Causa huius
ferendae con-
stitutionis.

§ 1. Cum itaque, sicut nuper accepimus, licet nos in provincia nostra Campaniae, Maritimae et Latii unum S. R. E. cardinalem, nostrum et Apostolicae Sedis legatum de latere, seu alium praelatum vel gubernatorem, qui provinciam ipsam salubriter regat et gubernet, habere consueverimus, ac illius populos prospere dirigat, nihilominus causas ipsius provinciae, praesertim interesse dictae Camerae tangentes, per partes ipsas, earum causas immortales facere affectantes, quandoque sub praetextu gravaminis, quandoque vero per viam avocationis, de partibus ad Romanam Curiam trahi, et ut plurimum coram pro tempore existenti Curiae causarum dictae Camerae Apostolicae generali auditore, seu eius locumtenente, etiam tamquam ordinario, introduci, et exinde dictam Camerae et pro ea agentes gravioribus laboribus et expensis fatigari, ac causas ipsas in longum plus debito differre; et interdum pro eadem Camerae agentes praefatos, laboribus et expensis fatigatos, easdem causas deserere saepe contingat, cum gravi ipsius Camerae iactura et iustitiae neglectu.

Declaratio (de
qua in rubrica).

§ 2. Nos, quorum interest dictae Camerae dispendiis, quantum cum Deo possumus, occurrere, in praemissis opportune providere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, statuimus et ordinamus quod omnes et singulae causae, tam criminales quam mixtae, de cetero, perpetuis futuris temporibus, infra limites dictae provinciae pro tempore exortae, in eadem provincia per legatum, vice-legatum, gubernatorem seu alios iudices et officiales pro tempore existentes audiri, cognosci, decidi et terminari debeant, nec quovis praetextu ad dictam Curiam, contra continentiam tenorum, etiam vigore ordinariae facultatis praefati auditoris, seu quarumvis commissionum, in eadem Curia

finiri, decidi, terminari, trahi seu ad illam avocari vel in ea committi possint.

§ 3. Decernentes nihilominus ex tunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae irritantes.

§ 4. Non obstantibus quibusvis apostolicis ac provincialibus et synodalibus constitutionibus, ac Curiae causarum Camerae huiusmodi, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, ac facultatibus eidem auditori ac locumtenenti sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis quomodolibet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Obstantium derogatio.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die XII iunii MDXLVIII, pontificatus nostri anno XIV.

Dat. die 12 iunii 1548, pontif. anno XIV.

LXII.

Jurisdictio ac facultates praelatorum et officialium visitationis carcerum almae Urbis, et ordinationes ab eis observandae 1.

Paulus Papa III, ad futuram rei memoriam.

Ad onus apostolicae servitutis superna dispositione vocati, si omnium 2 personarum iura illibata servari et ab omni gravamine et dispendio illaesa fore cupimus, et ad id libenter nostrae sollicitudinis stu-

Exordium.

1 Horum carceratorum subventionem curat archiconfraternitas Caritatis, de qua in constitutione XLII Leonis X, *Illius*, tom. v, pag. 739. — Quoad gubernatorem Urbis attende Leonem X in constitutione IX, *Etsi pro*, ibidem, pag. 614. 2 *Omnium christifidelium, et praecipue pauperum ac miserabilium personarum etc.*, Cherub. (n. r.).

dium adhibemus, multo magis equidem, pro carceratis et pauperibus in alma Urbe nostra commorantibus protegendis, ex iniuncti nobis officii debito, apostolicae provisionis partes tenemur impendere, ne indebitorum onerum et gravaminum iniurias subeant et detrimenta patiantur.

Statuta inscripta ex causis hic expressis iste Pontifex servari iubet.

§ 1. Pravas itaque, detestabiles illicitas improborum cupiditates, ex quibus nostris subditis et pauperibus damnosa possent provenire dispendia, tollere cupientes, leges, decreta et statuta infra-scripta, quorum aliqua per felicis recordationis Clementem, praedecessorem nostrum, pro eorundem pauperum et carceratorum commodo, ad perpetuam rei memoriam, motu proprio, ex certa scientia et potestatis plenitudine, provisiva et salubriter edita fuerunt, motu, scientia et potestate similibus, in omnibus et per omnia, ut inferius describuntur, observari debere hac in perpetuum valitura lege statuimus et mandamus. Decernentes irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Contrariis etiam privilegiis et constitutionibus (illorum omnium tenores pro latissime expressis habentes) non obstantibus quibuscumque. Quae intimari et in locis publicis appendi volumus.

Carcerati quando gratis relaxandi.

§ 2. In primis quod, quoties aliquis, sine mandato officialium, ad quos spectat, capitur, praeterquam si in flagrante crimine reperitur, vel etiam si cum mandato captus, si culpabilis non sit repertus, vel indicia purgaverit, vel si iudici, qui eum capi fecit, etiam extra visitam, aut si praesidentibus visitae ex aliqua causa rationabili videretur, gratis, sine aliqua capturae et carceris solutione et sine manu executorum, libere relaxetur. Etsi ad alicuius instantiam iniuste captus reperitur, ipsius expensis capturae et carceris solutio fiat; et si a barisello vel executoribus contra praemissa aliquid e-

xactum fuerit, capto restituatur ad omnem eius petitionem. Et in omnibus praedictis casibus iudices in mandatis de relaxando, sub maioris excommunicationis poena ipso facto incurrenda, debeant apponere ut gratis ubique relaxetur. Neque possit aliquid a carceratis praefatis exigi sub praetextu quod ab his, qui eos iniuste capi fecerunt, recuperare poterunt. Sed executores et carcerum custodes debitas sibi mercedes ab illis exigant, qui iniuste carceratos detineri procurarunt. Dictique iudices omnes impensas, etiam pro alimentis per praefatos carceratos factas, eis, etiam manu regia, ab eisdem, qui eos indebite capi et detineri institerunt, restitui et refici faciant.

Capit tamquam testes quomodo relaxandi.

§ 3. Capti, etiam pro informatione curiae, tamquam testes nihil capientibus solvant, nec in carceribus publicis aut secretis aliquo modo ponantur, sed incontinenti per iudices examinentur; examinati, ad sua negotia facienda relaxentur, alioquin iudices pro qualibet vice poena decem ducatorum, pro subventionem carceratorum tantum applicandorum, mulcentur, nisi gubernatori, auditori, vicario vel senatori eos carcerandos fore videretur ex causa, quam visitatoribus iustificare teneantur. Et praedictis alimenta necessaria, quamdiu in carceribus detinebuntur, 1 vel si-co praestentur.

Carcerati in triduum examinentur, et deinde vel dimittantur, vel ponantur ad largam.

§ 4. Dictique iudices captum pro quovis crimine in secretis carceribus ultra triduum antequam examinetur retinere nullo modo possint, sed infra triduum carceratum huiusmodi examinent, et iuxta iuris dispositionem, aut relaxent, si innocens reperitur, vel ponant ad largam, vel in dictis secretis carceribus, prout facti qualitas ex postulat, retineant; alioquin custos in prima visita id visitatoribus manifestare teneatur, sub poena decem ducatorum applicandorum ut est supra scriptum; nisi de mandato nostro aliter fuerit ordinatum, de quo mandato ipsi iudices visitatoribus

1 Ab instigatore vel fisco, Cherub. (n. r.).

fidem facere teneantur; vel si dicti iudices ex aliqua iusta causa aliter faciendum visitatoribus notificaverint.

Sine iudicis nemo capitur nisi de mandato gubernatoris.

§ 5. Iudices praedicti, sine legitimis iudiciis praecedentibus, neminem capi mandent, nisi gubernatori ex legitima causa aliter visum fuerit, et tunc si capiendus sine iudiciis sit aliquis, ducatur ad praesentiam eiusdem. Qui gubernator instigatorem faciat cavere de damnis, iniuriis et interesse, et, prout qualitas personae carcerandae expostulat, vel cogat eum ad cavendum de se praesentando vel mittat ad carceres arbitrio suo. Verum si infra biduum indicia non supervenerint, relaxetur.

Indiciorum copia datur ante torturam, nisi in criminibus exceptis;

§ 6. Captum vero quemcumque, ante torturam seu antequam torturae subiiciant, ad purgandum indicia contra eum laborantia legitime admittant, data indiciorum copia in forma boni extractus et non registri, cum expressione nominum testium, ad hoc ut inquisitus possit se defendere, praeterquam in crimine haeresis et aliis criminibus a iure exceptis, iuxta tamen iuris dispositionem. Et si indicia purgata non fuerint (super quo tamen prius audiatur advocatus pauperum vel alius quicumque ad libitum ipsius rei), tunc torquendum continuato actu torturae, non autem in tortura per longum temporis spatium unius aut plurium horarum, aut ad extraneos actus, etiam prandii aut coenae, divertendo, detineant, sed, prout facti et torquendae personae qualitas expostulat, incontinenti expediant: et examinatores claris verbis utantur ad reperiendam veritatem, non ad implicandum constituti intellectum.

Et nemo torquetur non legitimo processu.

§ 7. Et nullus torqueatur nisi legitimatis prius iudiciis, et testibus pro iudiciis examinatis repetitis, carceratis et procuratore pauperum in legitimatione et repetitione citatis, et pauperibus arbitrio iudicum, de quorum mandato detinebuntur, indiciorum copia gratis tradatur, vel processus

cum iudicis advocato pauperum, sine aliqua impensa, ostendatur. Et si procurator fiscalis, ad dandum interrogatoria citatus, illa infra terminum in citationibus contentum non dederit, testes pro carceratorum defensione examinari sine interrogatoriis debeant.

Captus pro uno crimine, non interrogatur super aliis sine iudicis.

§ 8. Iidem iudices captum pro uno crimine, super aliis, de quibus indicia aliqua non habent, nullo modo interrogare praesumant; sed tam in his, quam alias in omnibus occurrentibus iuris communis dispositionem servare teneantur et debeant, ac iudices qui processerunt, dum causas in vita¹ proponunt, habeant secum processus, ut visitatores intelligant et videant carceratum minus vel plus debito non gravari.

Verba rei scribantur per notarium in illo idiomate, in quo prolata fuerunt.

§ 9. Ac insuper ne literarum ignari ex mala notariorum in latinum translatione, quandoque indebite damnum patiantur, decernimus quod verba super quibus interrogatur reus, eo modo quo ipse illa profert, in latinum, si latine proferat, vel vulgari sermone per notarium scribantur; et si reus loquatur in vulgari, adhibeatur notarius illius linguae vel idiomatis cuius est reus, vel cum interprete illius linguae.

Indiciorum copias dantur in modum extractus.

§ 10. Et si contingat reum indiciorum copiam petere velle, iidem notarii per modum extractus et non registri, et literis minutis et currentibus, et pro quolibet margine pleno triginta versus continente, tradant, ac pro quolibet centenario cartarum scriptarum non plusquam quinque ducatos recipiant, et sic pro rata in minori vel maiori cartarum numero, sub poena praedicta irremissibiliter exigenda et applicanda, ut praemittitur.

Regestrum actuum transportatorum.

§ 11. Si vero ad alium iudicem acta forent transportanda, tunc fiat regestrum et solvatur prout in curia eadem solvi consuevit pro quolibet centenario foliorum registri.

§ 12. Et si aliquis carceratus innocens

¹ In visita, Cherub. (B. T.).

Innocens nihil solvat.

reperiatur, et pro sua innocentia debeat relaxari, nihil ab eo in aliqua curia, etiam occasione cuiusvis assetamenti, exigatur.

Custodes eorum servent decreta Camerae.

§ 13. Custodes vero carcerum decreta Camerae alias edita servare teneantur: Turris Nonae, pro quolibet clerico, ultra carlenos veteres sex; pro laico, ultra tres: custos Turris de Sabellis, ultra duos carlenos similes indifferenter, tam pro clerico quam pro laico, etiam pro excarceratione vel liberatione, non exigat. Et si ultra mensem, sine culpa carceratorum, ibi detineantur, nullo modo duplicatio fiat, prout hactenus observatum fuit.

Executores eorum faciant.

§ 14. Simili modo barisellus, marescalli et executores, pro mercede suae executionis decreta dictae Camerae servare teneantur, sub poena vigintiquinque ducatorum pro qualibet vice incurrenda, et ut supra applicanda.

Carceratorum cibatio.

§ 15. Pro honesta cibatione, ultra unum carlenum similem non exigant, ita tamen quod, pro qualibet vice cibandi, ultra dimidium carlenum non capiant, ut si de mane tantum cibatus fuerit, vel de sero dimidium, ut praemittitur. Verum pro temporis qualitate solvatur minus vel plus, dummodo non excedatur unus grossus pro qualibet vice cibandi. Si vero nullo modo cibati fuerint, etiam si in carceribus aliquibus diebus in secretis detenti sint, nihil exigatur. Detentus vero in larga faciat sibi expensas modo suo, et carcerum custodes non possint carceratos, alimentorum expensas non solventes, ultra quinque dies in cameris detinere; quibus elapsis, in publicis carceribus ponant.

Custodes praesentent visitatoribus detentos in publicis, et notificent detentos in secretis.

§ 16. Teneantur dicti custodes tempore visitae omnes carceratos, nemine excepto, visitatoribus praesentare, et in secretis detentos nunciare in scriptis; et postquam fuerint examinati, finito examine, praesententur, et hoc sub poena praemissa decem ducatorum pro qualibet vice contraventionis.

Arresta dentur per iudicem, de cuius mandato est aliquis carceratus.

§ 17. Et insuper dicti iudices carceratos per alios non arrestent in carceribus, sed si aliam causam habent contra carceratum, significetur iudici, de cuius commissione fuit carceratus, et ille in omnibus procedat contra carceratum; praeter gubernatorem, qui possit arrestare ex causa delationis armorum. Item, si aliquis iudicum commisisset mandatum de capiendo aliquem, antequam gubernator vel alius ex dictis iudicibus illud commiserit, nullus alius iudex possit de illo se impedire, dummodo in libro actorum constet de commissione talis mandati, et sub eadem die.

Significationes servantur per duos menses.

§ 18. Item, significationes factae per gubernatorem vel alios iudices, data idonea cautione, servantur per omnes per duos menses; lapsis duobus mensibus, non servantur.

Pro eadem causa unus iudex carcerat.

§ 19. Item, carceratus pro aliqua causa per unum iudicem, eo relaxato, possit per alios iudices pro nova causa carcerari, sed non pro eadem, nisi de mandato nostro aut camerarii.

Visitatio singulis hebdomadae fiat.

§ 20. Item, quod singulis hebdomadis visitatores carcerum visitent omnes carceres semel in hebdomada, vel saltem bis in hebdomada duos carceres, nisi impediti fuerint, et relaxandos relaxari faciant statim ante recessum a visita.

Visitatorum resolutiones attendantur.

§ 21. Item, id quod per commune visitatorum votum deliberatum fuerit, semper observetur et executioni mandetur, et custos carcerum eis parere debeat, sub poena decem ducatorum, ut praefertur applicanda, non obstantibus tertii contradictione vel inhibitione, nec contradicenti et alleganti post praestita vota fore mandatum nostrum vel camerarii, nisi illud exhibeat, credatur, sed omnino relaxatio fiat.

Relaxandi ex decreto visitatorum non possunt arrestari.

§ 22. Item, quod, facto decreto de relaxando, custodes non retineant carceratum vigore alicuius arresti, nisi fuerit sub-

scriptum ad minus manu duorum visitorum.

Compositio-
nem pecuniae
deponatur.

§ 23. Item, facta compositione, omnes poenae consignentur penes depositarium nostrum, distribuendae ¹ per mandatum nostrum vel dicti camerarii.

Eleemosynae
quomodo distri-
buantur.

§ 24. Item, quod custodes carcerum non possint aperire capsas eleemosynarum pauperum carceratorum sine praesentia alterius ex procuratoribus dictorum pauperum, et illae pecuniae non dentur magistris domus carceris, sed dispensentur inter illos, qui non habent modum vivendi, per eundem magistrum, cum interventu capitanei carcerum, et unius ex procuratoribus pauperum.

Capit omnes ad
carcerem publi-
cū ducantur.

§ 25. Item, capti ex cuiusvis mandato non ducantur ad alium locum, nisi ad publicos carceres, ad quos visitatores causa visitae accedere solent, aut ad castrum Sancti Angeli de speciali mandato nostro.

Significat. con-
cessio a Rev.
Cam. serventur.

§ 26. Habentes significationes sive moratorias, a Camera Apostolica concessas propter paupertatem, et praestita cautione, etiamsi sint obligati in forma Camerae, ad instantiam quarumvis personarum privatarum non molestentur auctoritate seu mandato alicuius iudicis, sub poena arbitrio Camerae declaranda.

Infirmi pro de-
bita carcerati
quando rela-
sandi.

§ 27. Infirmi carcerati, si pro debito civili detinentur, facta fide per duos medicos de infirmitate gravi, ita quod sit periculum vitae, praestita cautione de redeundo recuperata sanitate, relaxentur. Si vero pro causa criminali, ex qua veniret imponenda poena mortis, si iam sit confessus vel convictus, vel pro aliis criminibus minoribus, praestita cautione idonea, liberetur ut supra. Et si sit pauper, qui eam non reperiat, consignetur hospitalis guardiano, qui quamprimum convalescet praesentare teneatur.

§ 28. Bona vel pecuniae, quae reperiuntur in posse carceratorum, consignen-

¹ Vel solvendae addit Cherub. (R. T.).

tur, cum inventario facto in praesentia carcerati et coram duobus testibus, custodi carcerum, qui teneatur restituere integre ad mandatum iudicis, qui eum capi fecit.

Bona reperta
penes carce-
ratorum custo-
dienda.

§ 29. Custodes carcerum non exigant nec sponte recipiant ab arrestantibus carceratos, ultra quam exigatur a carcerato pro relaxatione.

Custodes quid
ab arrestantibus
recipiant.

§ 30. Barisellus non exigat aliquid a carceratis ratione expensarum, quas dicit se fecisse pro exploratoribus.

Barisellus nil
petat pro ex-
ploratoribus.

§ 31. Triremes visitentur bis in anno, et facta visitatione, fiat verbum nobis vel Pontifici pro tempore; et relaxandi ex mandato visitorum sine mora per capitaneum triremium relaxentur, sub poena amissionis salarii.

Triremes bis
in anno visi-
tandae.

§ 32. Carcerum custodes carceratos ad alios carceres sine iudicium, de quorum mandato detinentur, licentia, transferre, nec a carceratis aliquid exigere, dum, pro stipulanda aliqua obligatione per carceratos faciendae, eos a carceribus extrahunt, vel a compedibus liberant, non possint.

Aliae custo-
dum obligatio-
nes.

§ 33. Mareschalchi ceterique executores in causis civilibus et criminalibus Capitolii tabulam observent. Et pro quibusvis executionibus, realibus et personalibus, usque ad summam quinque ducatorum, carlenum unum; usque ad decem, duos; usque ad quinquaginta, quinque; et ab inde supra, quaecumque fuerit summa, ducatum unum, et non ultra, exigant. In executionibus ¹ vero poenae capitalis vel sanguinis, ducatum unum. In casibus vero, in quibus eis quarta pars poenarum secundum statuta debetur, si ex gratia poenae moderentur, etiamsi post executionem gratiam fieri contingat, quartam tantum eius recipiant, quod ex gratia solvitur. Barisellus vero in civilibus etiam illam observet. In criminalibus autem, et extra Urbem in civilibus et criminalibus, id tantum capiat, quod per Camera Apostolicam seu gubernatorem fuerit ordinatum, ubi inter

Executorum
merces

¹ Legendum videtur executionibus loco executoribus (R. T.).

eum et partes dissensio super hoc foret. Pro mandato de relaxando in curia gubernatoris, in causis criminalibus, non tamen gravioribus, solvatur notario tertia pars unius iulii; et pro sigillo, carlenus unus.

Sine proces-
sum copia nil
solvitur;

§ 34. Carcerati qui non acceperunt copiam processuum non teneantur aliquid pro carceribus solvere.

Nemo pro iniu-
riis etc. carce-
retur.

§ 35. Pro iniuriis verbalibus et alterationibus sine armis vel sanguine factis, et in causis civilibus, non excedentibus summam quinque ducatorum, et in similibus aliis rebus minimis, nemo carceribus mancipetur.

Pauperes vel
condemnati non
solvunt propi-
uas.

§ 36. Pauperes, qui per sententiam absolvuntur, et divites, qui condemnati fuerint, pro nota sententiae, nec pro iudicium propinis nec quibusvis iuribus fiscalibus aliquid solvere teneantur.

Carcerati Ripae
et Burgi ubi vi-
siantur.

§ 37. Carcerati in Ripa, in visitatione Capitolii; carcerati vero in Burgo, in visitatione Turris Nonae, praesententur. Et visitationes camerario Ripae et iudici Burgi per procuratores pauperum Capitolii et Turris Nonae intimentur.

Placet, et ita mandamus. A.

*Sequitur deputatio executoris
praecedentis constitutionis.*

Paulus Papa III, motu proprio etc.

Cum alias nos etc. ¹.

Executor con-
stitutionis cler-
icus deputatur,
qui pro tempore
est carcerum
praesidens.

§ 1. Et pro praemissorum omnium et singulorum observatione et executione committimus et mandamus episcopo Torcellanensi, Camerae Apostolicae clerico, et ad praesens carcerum praefatae Urbis visitori, et pro tempore earundem carcerum alteri clerico, per eandem Camera deputando, ut decreta praedicta per quoscumque eiusdem Urbis iudices, notarios, exe-

¹ Omittitur residuum constitutionis, quia tota est quae praecedit.

cutores, carcerum custodes et alios, ad quos pertinet, in omnibus et per omnia inviolabiliter observari mandet et faciat cum effectu, ac contravenientes et inobedientes quoscumque, per censuras ecclesiasticas et pecuniarias, ac privationis seu suspensionis ab officio, necnon carceris, et alias etiam personales, de quibus ei videbitur, poenas, illas etiam aggravando et reaggravando, mandata executiva desuper decernendo, ac brachium saeculare exercendo, quaecumque appellatione postposita, coerceat et compescat, poenasque praedictas exigat et imponat, ac exigi et imponi faciat et mandet, tam ex eius officio quam ad instantiam advocati et procuratoris pauperum pro tempore existentium, cum facultate citandi et inhibendi, aliaque faciendi et exequendi, quae in praemissis et circa praemissa fuerint necessaria et opportuna.

§ 2. Praemissis, necnon constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis quomodolibet, etiam vim contractus habentibus, et ex causa quantumcumque onerosa concessis et confirmatis, quorum tenores pro expressis haberi volumus, perinde ac si de verbo ad verbum de illis individua mentio facta esset, quibus specialiter et expresse derogamus, quatenus praemissis decretis et ordinationibus obstant, ceterisque in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque.

Placet, motu proprio. D ¹.

Videat reverendiss. card. camerarius. A.

Approbatae fuerunt a camerario, et approbatae in Camera die iv iulii MDXLVIII, pontificatus SS. D. N. Pauli, divina providentia Papae III, anno decimoquarto.

Approbatio ca-
merarii et Ca-
merae.

Appr. die 4 iulii, pontif. anno xiv.

¹ Cherub. A., scilicet Alexander. *Diplomatibus enim huiusce speciei Summus Pontifex nomen quod ipsi erat ante pontificatum ascribit manu propria ait Ripoli (R. T.).*

LXIII.

Indulta mercatorum utriusque Ripae Urbis, circa prioritatem et potioritatem suorum creditorum ripalium, et circa dilationes et moratorias eorum debitoribus non concedendas ¹.

Paulus Papa III, motu proprio etc.

Cum, postquam per fel. recor. Innocentium octavum, Leonem decimum, Clementem septimum, Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac nos etiam publicam utilitatem prae oculis habentes, mercatores in Ripa et Ripetta Urbis commercia exercentes promptiores ad vinum, frumentum et alias merces, pro usu et commodo incolarum et curialium Urbis necessarias, per mare et terram ad eandem Urbem adducendas, et convehi faciendas reddere studentes, eis, inter alia privilegia, indultum ac concessum fuit ne, sub praetextu moratoriarum, salinariarum, cessionis bonorum, dilationis quinquennalis aut quarumvis commissionum, etiam a nobis desuper diversis Romanae Curiae iudicibus extortarum per debitores ipsorum, occasione huiusmodi commerciorum venditorum, crediti sui et pretii inde provenientis exactio retardaretur, seu quomodolibet impediretur, expresseque camerario Ripae et Ripettae praefatae pro tempore mandatum ut, moratoriis et aliis praemissis non obstantibus, debitores sic morosos ad satisfaciendum et solvendum praefatis mercatoribus compelleret, aliaque faceret, et prout in diversis desuper signatis motibus propriis, quorum tenores et compendia veriora pro plene expressis hic haberi volumus, latius continetur.

§ 1. Accepimus nuper nonnullos cavillosiores debitores, quod una via reperitur

¹ Iurisdictionem iudicum Riparum habes hic sup. in constitutione VII, *Cum nobis*, pag. 194 huius tomi; et Clem. VII constit. IV, *Nuper*, ibidem, pag. 88.

prohibitum, alia extorquere satagentes, clericos seu alios magis privilegiatos existentes, contra se praemissa indulta et privilegia locum non habere praetendentes, beneficium decretalis *Pervenit*, seu decretalis *Odoardus* impetrasse quotidie, praetextuque commissionum a nobis desuper extortarum, ac admissionum sibi illarum vigore concessarum, per diversorum Romanae Curiae iudicum sententias, quae etiam in rem transivisse iudicatam dicuntur, et beneficia praefata, defraudasse eosdem mercatores, quo fit ut alibi etiam quam coram dicto camerario, ordinario eorum iudice, propter fraudes has excogitatas, ad diversa tribunalia huiusmodi, contra formam dictae Ripae constitutionum, pro credito suo litigare coguntur. Necnon quod, etsi laudabili hactenus et inveterata consuetudine fori eiusdem Ripae introductum fuit quod mercatoribus eisdem, qui mercimonia praedicta, ut plurimum pretio minime praesenti interveniente, sed ad diem solvendo vendentes, notariosque praesto non habentes, seu alias, pro maiori ipsorum commodo, merces sic venditas aliter describi curare, etsi in eorum et proxenatarum ripalium libris conscripti non sunt, scriptura et adnotatio, ad probandum et consequendum creditum eorum, in iudicio et extra sufficiant; nihilominus a certo tempore circa, ob frequentes debitorum decoctiones, ortis libris et quaestionibus inter dictos mercatores ac alios eorumdem debitorum decoctorum creditores, instrumenta publica, etiam in ampliori forma Camerae Apostolicae, habentes, super discussione ac prioritatem in bonis debitorum, coram variis iudicibus, adversus consuetudinem huiusmodi, in dubium revocant, in grave ipsorum mercatorum praeiudicium, qui tempus, quod in exercenda mercatura consumpturi essent, in eorum creditis recuperandis contere cogantur, ac Urbis

Quidam privilegiati hoc indultum eis non obesse praetendebant.

maximum incommodum, cuius ubertas propterea non parum minuitur.

Hic ideo Pont. indultum hoc validat contra quoscumque.

§ 2. Nos, quibus indemnitas dictorum mercatorum, ac almae Urbis nostrae commodum non minori curae nunc sunt quam alias fuerint, inconvenientibus huiusmodi occurrere volentes, praesentium vigore, quas vim perpetuae constitutionis habere decernimus, motu proprio ad praedictos beneficia praefata extendentes, omnes et singulas commissiones, etiam expressam mentionem de rebus ripalibus continentes, et a nobis, illarum vigore, seu alias quomodolibet, inhibitiones, significationes, decreta et admissiones ad beneficia praefata quibusvis dictorum mercatorum, occasione rerum ripalium, debitoribus etiam dictis, quantumcumque privilegiatis, per quoscumque iudices in posterum concedenda et emananda, eisdem debitoribus nullatenus, ad effugiendum vel differendum solutionem debiti occasione praefati sic contracti suffragari debere decernimus.

Mercatorum ripalium libris, iuncto libr. proxenatarum, crediti iubet.

§ 3. Et insuper eisdem mercatoribus, ut ad probandum plene, in iudicio et extra, qualitatem et quantitatem mercium praedictarum ab eis venditarum pro tempore, adnotatio et descriptio de illis in ipsorum ac proxenatarum praemissorum libris, in iudicio et extra, plene probent, ac fidem indubiam faciant, executionemque habeant, perinde ac si esset obligatio in forma Camerae Apostolicae, et alias exequatur iudex, prout in curia Ripae et Ripettae executioni mandantur.

Ipsique in rebus eorum extantibus praefertur omnibus;

§ 4. Decernentes insuper quod si mercator, ut supra, ripalis reperiat aliquando vel in aliquo loco bona quae sua esse praetendat, illa ad se pertinere et sua esse intelligatur plene et sufficienter probasse, si per testes docuerit aut per proxeneta, medio iuramento eiusdem proxenetae, et alium idoneum testem, aut alias legitime probaverit, iuxta consuetudinem dictae Ripae et Ripettae. Et sic ob-

servari volumus et mandamus, contra quoscumque iuxta praefatam consuetudinem; mercatoresque praefatos in mercibus sic venditis penes debitores existentibus, etiam a quibusvis detentis, quibuscumque aliis creditoribus, etiam expressam et anteriorem hypothecam, instrumenta publica in ampliori forma Camerae Apostolicae confecta et stipulata, creditum suum probantia, habentibus, etiam clericis, S. R. E. cardinalibus et aliis quibusvis, cuiuscumque gradus vel conditionis existant, praeferrari.

§ 5. In aliis vero quibuscumque debitorum bonis, cum ceteris creditoribus hypothecam expressam seu tacitam habentibus concurrere, occasione debitorum propter merces ripales venditas dumtaxat contentarum ¹; ac a duabus sententiis conformibus, per camerarium ac praesidentem pro tempore dictae Ripae et Ripettae latis, nullatenus appellari vel provocari, etiam ad nos et Sedem Apostolicam, quae effectum rei iudicatae habere debere volumus; et sic per quoscumque iudices, etiam S. R. E. cardinales ac causarum Palatii Apostolici auditores, in quibusvis causis, negociis et controversiis sententiari, iudicari et definiri debere; irritum quoque etc. decernimus.

§ 6. Mandantes propterea moderno et pro tempore camerario praefato quatenus debitores ex causa praemissa obligatos, decretis, significationibus, admissionibus et aliis praedictis non obstantibus, ad satisfaciendum mercatoribus antedictis de debitis sic contractis, ac eorumdem debitorum bona detinentes ad illa sibi dimittendum, ad effectum consequendum satisfactionem integram, iuris opportuni remediis ac alias, iuxta stylum curiae suae, compellat. Dantes eidem facultatem ac omnimodam potestatem quibusvis iudicibus, saecularibus et ecclesiasticis, ac omnibus Romanae Curiae tribunalibus, etiam

¹ Fortasse *contractorum* (R. T.).

In aliis vero habeant hypothecam et concurrant cum obligationibus cameralibus.

Quatenus et iudicentur eadem obligati.

sub censuris et poenis pecuniariis, suo moderandis arbitrio, ne exactionem debitorum ex causa praeinserta contractorum quomodolibet impediunt, in illisve quovis quaesito colore, et mercatoribus praedictis praecipientes ne solvere debentes alibi quam coram se intromittant, inhibentes. Et si aliquas inhibitiones per alios quoscumque iudices Urbis ad¹ uxorum dictorum debitorum aut aliarum quarumcumque personarum, dominium vel hypothecam seu quodlibet aliud ius in bonis in domibus dictorum debitorum existentibus, seu per dictos debitores quovis modo possessis, habere praetendentium, factas, per quas executio, ad instantias dictorum mercatorum decreta in dictis bonis, fieri prohiberetur invenerit, ne ex hoc facultas bona huiusmodi occultandi detur, eisdem inhibitionibus non obstantibus, bona praefata describi, et de illis inventarium confici, et penes aliquam idoneam personam deponi, quousque de iuribus partium discutiatur, faciendi. Et si aliqui ex dictis debitoribus de Urbe abfuerint, literas rogatorias eis, qui in eis locis, ubi dicti debitores moram traxerint, iustitiae ministrandae praefuerint, directas, ut eosdem debitores ad satisfaciendum dictis mercatoribus compellant, cum comminatione represaliarum, nisi id faciant, decernentes, mittentes, et illarum praesentationis relatione habita, neque infra terminum in illis praefixum iustitia ministrata fuerit, represalias contra homines dictorum locorum, illorumque res et bona, iuxta rtylum in Urbe solitum, decernentes et exequentes, mandantes et facientes.

Quibuscumque non obstantibus.

§ 7. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, stylo Palatii, statutis et novis reformationibus Urbis, privilegiisque, indultis et facultatibus praedictis, debitoribus et aliis, et pro tempore auditori Camerae Apostolicae, gubernatori, vicario, senatori, qui-

¹ Deest forsitan instantiam (n. r.).

busvis aliis iudicibus Urbis, eorum curiis etiam per nos concessis, innovatis et approbatis, et concedendis, quibus omnibus, ac si eorum tenores etc., latissime hac vice dumtaxat derogamus. Praesentemque nostram constitutionem, cui non derogatur per quamcumque signaturam, ac in qua omnia et singula decreta¹ et clausulas, in motibus propriis praedictis contentas et descriptas et repetitas, censi debere volumus, in volumine statutorum dictae curiae Ripae et Ripettae describi et registrari, cui sola signatura, in iudicio et extra, sufficiat, regula contraria non obstante, mandamus.

Placet, et ita mandamus. A.

Die xxvi augusti MDXLVIII admissa fuit cedula dicti motus proprii ex decreto, et collationata concordat lib. v, fol. cxviii. Hieronymus de Tarano.

Visa. Iulius Gom., Camerae Apostolicae decanus et Ripae praesidens.

LXIV.

De electione vicarii generalis congregationis Eremitae Camaldulensis ac S. Michaelis de Murano, monachorum Ordinis S. Benedicti².

Paulus Papa III dilectis filiis vicario generali et visitoribus congregationis Camaldulensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exponi nobis nuper fecistis quod licet ab antiquo tempore citra, morte pro tempore existentis generalis totius Ordinis et congregationis Camaldulensis adveniente, duo visitatores et totidem praelati eiusdem Ordinis, loco in quo eundemmet generalem decedere contingerat magis propinquo, alium congregationis huius-

Causa huius constitutionis.

¹ Formas addit Cherub. (n. r.). ² De hac Eremita vide etiam hic in constitutione 1, *Rationi*, pag. 173 huius tomi.

modi generalem infra annum semper eligere consueverint, nihilominus generalem huiusmodi, quoties eum decedere aut illius officium cessare contigerit, si vobis et aliis eiusdem Ordinis praelatis infrascriptis eligendi licentia et facultas concederetur, profecto in evidentius totius Ordinis emolumentum et decus cederet. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum ut dicti Ordinis comodo et decori consulere, ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

Qui possint eligere generalem infra mensem, si eius officium vacet.

§ 1. Nos igitur, qui personarum quarumlibet, praesertim Religionis iugo deditarum, vos libenter annuimus, vos ac praelatos infrascriptos utrumque et singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis auctoritate vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existitis, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolutos et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis ac maiori sacrae Camaldulensis Eremitae et Classensi, Ravennatensi, necnon Sancti Michaelis de Murano, ac Sanctae Mariae ad Carceres, et Vallis Castri abbatibus, necnon per priores gubernari solitorum Sancti Matthiae de Murano, ac Angelorum Florentiae dicti Ordinis monasteriorum prioribus pro tempore existentibus, quod de cetero ipsi et vos ac pro tempore existentes dicti Ordinis visitatores, in unum in dicto monasterio Classensi, aut alio convenienti loco, de omnium seu maioris partis vestrum consensu eligendo, congregati, generalem congregationis et Ordinis huiusmodi, quoties eum decedere contigerit, infra mensem a die obitus pro tempore existentis generalis huiusmodi computandum, usque ad futurum capitulum, singulis annis, iuxta eiusdem sta-

tuta, fieri solitum, eligere possitis et valeatis, auctoritate apostolica, tenore praesentium de speciali gratia indulgemus. Decernentes electionem per vos ac abbates et priores huiusmodi faciendam validam et efficacem fore, ac quascumque alias aliter pro tempore factas in generalem huiusmodi electiones¹ nullas et invalidas existere.

§ 2. Ac volentes quod, si vos ac abbates et priores praefatos ad generalem huiusmodi infra unum mensem eligendum discordes esse contigerit, quod, mense huiusmodi elapso, omnes totius Ordinis et congregationis huiusmodi praelati, pro electione huiusmodi facienda, in unum congregari et convocari, ac unum in generalem Ordinis praedicti, invocato desuper divino auxilio, eligere debeant et student.

§ 3. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac congregationis et Ordinis huiusmodi, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, congregationi et Ordini huiusmodi, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis in praemissorum contrarium forsitan concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

¹ In generalis huiusmodi electione, Mittarelli et Costadoni, *Annal. Camaldul.*, Venetis 1773 (n. r.).

Qui vero post elapsum mensem.

Derogatio contrariarum.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die decimanona iunii, millesimo quingentesimo quadragesimo nono, pontificatus nostri anno XIV¹.

Dat. die 19 iunii 1549, pontif. anno xv.

LXV.

Explicatio muneris et auctoritatis praepositi generalis Clericorum Regularium Societatis Iesu, cum diversarum gratiarum concessione, ordinationumque pro eius bono regimine constitutione².

Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Licet debitum pastoralis officii omnibus regularem vitam ducentibus, ut in suis disciplinis et laudabilibus institutis conserventur et augeantur, nos reddat favorabiles et benignos, ad Societatem vero de Iesu, per nos institutam et approbatam, cuius specimen, veluti ager fertilis in Domino, multiplices atque uberes fructus animarum, ad summi Regis laudem et fidei incrementum, attulit et affert quotidie verbo et exemplo in populo christiano, dirigentes praecipue, velut pius pater, oculos mentis nostrae, dignum censemus ut ipsam Societatem eiusque in odorem suavitatis Altissimo deservientes personas specialibus favoribus prosequamur, illaque sibi favorabiliter concedamus, per quae Societas ipsa utiliter regi et prospere dirigi, ac ad animarum auxilium fideliter in Domino procedere valeat.

Praepositi generalis libera est administratio et perpetua.

§ 1. Hinc est quod nos, dilectorum filiorum Ignatii de Loyola, moderni praepositi generalis, et aliorum sociorum eiusdem Ordinis supplicationibus inclinati, sibi ut praepositus generalis dictae So-

¹ Annus pontificatus est xv (n. t.). ⁽²⁾ De his omnibus et aliis vide hic in constitutione xxxiii, *Regimini*, pag. 303.

cietatis pro tempore existens, cum primum, iuxta constitutiones eiusdem Societatis, in illius praepositum electus fuerit, eo ipso verus ipsius Religionis generalis praepositus, cum libera, generali et omnimoda cura et administratione omnium et singulorum ad felix regimen et prosperam directionem dictae Societatis spectantium et pertinentium, sit et esse censeatur, ac suum praepositi officium in omnibus exercere incipiat, ac plenam in universos eiusdem Societatis socios et personas, sub eius obedientia degentes, ubilibet commorantes, etiam exemptos, etiam quascumque facultates habentes, suam iurisdictionem exercent.

§ 2. Possitque et debeat dictus praepositus, per personas ad id a dicta Societate facultatem habentes et ad id deputatas, in certis casibus, iuxta dictas constitutiones, amoveri, et alius ipsius loco per easdem personas substitui, et alias, prout personae deputatae praedictae id in Domino conspexerint salubriter expedire.

§ 3. Ac ipsemet praepositus pro tempore existens ire, et suos quocumque locorum, etiam inter infideles, cum expedire in Domino iudicabit, mittere ac revocare, et per nos ac successores nostros ad locum aliquem missos sine temporis certi limitatione, cum id expedire ad Dei gloriam et animarum auxilium visum erit (super quo conscientiam dicti praepositi oneramus), ad alia loca transmittere libere et licite valeat; qui, ubicumque morari contingat, ad nutum nostrum et Romani Pontificis pro tempore existentis, ad Sedem Apostolicam, seu quo oportuerit et sibi per dictam Sedem iniunctum fuerit, iuxta ipsius Societatis professionem, venire debeat, concedimus.

§ 4. Ac volumus, statuimus et ordinamus quod praepositus, absque Societatis, et aliquis ex locis¹ huiusmodi, absque dicti praepositi consensu et expressa licentia,

¹ Sociis legit *Inst. S. I. s. c. pag. 303* (n. t.).

Certis tamen casibus removeri potest.

Praepositi circa missiones potestas.

Dignitas a sociis absque consensu praepositi, et a praeposito absque

assensu Societatis, acceptari non potest.

electioni seu provisioni de illius persona in episcopum, archiepiscopum aut aliam quamcumque dignitatem, per quemcumque principem vel quodcumque capitulum, aut alias quascumque personas, ad id auctoritatem habentes, pro tempore factae, consentire, aut ad illam admitti, seu alicuius praelationis et dignitatis in eadem Societate, si eam occulta aut manifesta ambitione quaesisse convincetur, capax esse nullatenus possit.

Appellatio a correctione Regulae non datur.

§ 5. Quodque a correctione Regulae Societatis huiusmodi secundum ordinationes facta (ut vigor disciplinae melius conservetur) appellari, aut talis appellatio per ullum iudicem admitti, seu ab officiis absolutio aut privatio peti non possint.

Superiores non tenentur aliquem ad praelatum cuiusquam ministerium deputare.

§ 6. Et tam generalis quam alii inferiores praepositi eiusdem Societatis fratres seu socios dictae Societatis, patriarchis, archiepiscopis, episcopis seu aliis ecclesiarum praelatis et personis, in socios aut alias ad ullum eorum ministerium deputare minime teneantur, nisi auctoritate literarum eiusdem Sedis, de Societate et indulto huiusmodi expressam facientium mentionem; et si quos deputare contigerit, nihilominus sub Ordinis correctione existant, et cum expedire iudicabunt, eosdem remove possint.

Deputati ad negotia, a praeposito transferri possunt.

§ 7. Illos vero ex fratribus seu sociis praedictis, qui ad praedicandum Crucem, vel ad inquirendum contra haereticam pravitatem, seu ad alia similia negotia deputati fuerint, Ignatius et alii illius successores, praepositi generales dictae Societatis pro tempore existentes, remove seu revocare et transferre, ipsisque quod supersedeant iniungere, ac alios illorum loco substituere, cum expedire viderint, libere et licite valeant.

Praepositus per se vel alios potest omnes suos absolvere.

§ 8. Ac eisdem Ignatio et aliis generalibus praepositis pro tempore existentibus ut per se vel alios ad id per eos pro tempore deputatos, omnesque et singulos

eiusdem Societatis socios et personas, sub eorum obedientia, disciplina et correctione pro tempore degentes, ab omnibus et singulis eorum peccatis, ante vel post ingressum in dictam Societatem per eos commissis, necnon a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis et saecularibus sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine quomodolibet latis et promulgatis, et huiusmodi sententiis innodatos, aut in locis suppositis ecclesiastico interdicto divina officia celebrantes, et suscipientes ordines sic ligatos et propterea irregularitatem incurrentes absolvere; ac cum eis, cum dispensatione egerint, dispensare possint, nisi excessus absolvendorum et dispensandorum huiusmodi adeo graves et enormes fuerint, quod sint ad Sedem Apostolicam merito remittendi; et ne saepe in dubium revocetur qui sint ad Sedem praedictam destinandi, declarationem in ea parte, per felicis recordationis Sixtum Papam IV, praedecessorem nostrum, in bulla, quam *Mare Magnum* vocant, factam, confirmamus.

§ 9. Volumus autem quod, postquam Societati et consortio huiusmodi aggregari volentes absoluti, et cum eis, ut praefertur, dispensatum fuerit, nisi mox Ordinem intrare, et peractis experientis, secundum constitutiones dictae Societatis, vota emittere parati sint, etiam si super hoc induciae eis a praelatis eiusdem Societatis concedantur; eo ipso in pristinas sententias, a quibus eos totaliter absolvi contigerit, relabantur et reincidant.

§ 10. Necnon quod quilibet ex sociis Societatis huiusmodi peccata sua proprio praeposito, vel ab eo deputato seu deputatis, et alias secundum ordinationes Societatis praedictae designatis, confiteri debeat, nisi super hoc a dicto praeposito

¹ Haec bulla Sixti, *Regimini*, est in tomo v, pag. 217.

et circa irregularitates dispensare, nisi sint casus enormes iuxta bull. Sixti IV 1.

In censuras reincidunt absoluti, nisi mox intrent Societatem, et vota emittere parati sint.

Personae Societatis cui debeant confiteri.

alium confessorem eligendi facultatem habuerit.

Qui vot. emiserit, alium Ordinem, praeter Carthusiensem, ingredi non possunt.

§ 11. Ac inhibemus ne quis, post emissam vota secundum constitutiones praedictas, sive professus sive scholaris sive coadiutor Societatis huiusmodi sit, ad quemvis alium Ordinem, etiam per Sedem praedictam approbatum, Carthusiensium dumtaxat excepto, nisi de expressa ipsius praepositi aut dictae Sedis licentia, transferri; egressi vero alias quam ut praefertur de Ordine seu consortio huiusmodi, in nullo alio, praeterquam Carthusiensium praefato Ordine, admitti, recipi vel retineri possint.

Apostatae et insolentes coerceri possunt a praeposito.

§ 12. Ipsique generalis et alii inferiores praepositi, per se vel alios, illos sic egressos ac alios quoscumque dictae Societatis apostatas, ut etiam alios quosvis insolentes et qui id mereri videbuntur, in quocumque habitu apostatas praedictos contigerit inveniri, excommunicare, capere, incarcerare et alias suae disciplinae submittere, et ad id, si opus fuerit, auxilium brachii saecularis invocare, libere et licite valeant.

Exemplum a superioribus ordinum.

§ 13. Ipsamque Societatem et universos illius socios et personas, illorumque bona quaecumque ab omni superioritate, iurisdictione, correctione quorumcumque ordinariorum eximimus et liberamus, ac sub nostra et praefatae Sedis protectione suscipimus.

Facultas celebrandi super altari portatili et tempore interdicti.

§ 14. Liceatque praepositis, et de eorum etiam facultate, universis fratribus et sociis Societati huiusmodi in presbyteratus ordine constitutis, in locis, in quibus degunt, et eos pro tempore morari contigerit, habere oratoria, et in eis ac quocumque alio honesto et congruente loco, in altari portatili, cum debitis reverentia et honore, etiam tempore interdicti, quavis, etiam apostolica, auctoritate appositi, ianuis clausis, excommunicatis et interdictis exclusis, submissa voce, missas et

alia divina officia celebrare, ac ecclesiastica sacramenta recipere et aliis ministrare, dummodo ipsi causam non dederint interdicto, nec contingat id ipsis specialiter interdicti.

Familiaribusque Societatis possunt ministrare sacramenta et sepulturam.

§ 15. Iis vero, qui in ipsorum praepositorum et sociorum morantur obsequiis, cuncta libere ministrare possint ecclesiastica sacramenta; et ipsos, cum decedunt, in eorum coemeteriis sepelire.

Interdicti tempore divina possunt audire familiares, procuratores et operarii Societatis.

§ 16. Si quando in terris, in quibus socii praedicti vel eorum aliqui pro tempore resederint, vel in earum personas excommunicationis seu interdicti sententias contigerit promulgari, pueri seu familiares, eorumdem sociorum servitiis deputati, ac eorum et Societatis huiusmodi negociorum procuratores et operarii, huiusmodi sententiis obnoxii minime habeantur; ibique possint audire divina, nisi eisdem causam dederint, vel specialiter excommunicari seu interdicti contigerit eosdem.

Contra privilegia concessa fieri non possunt ab officio, nec dari eorum interpretatio.

§ 17. Nec ullis praelatis contra aliquem de praedicta Societate vel contra alios eorum aliquam excommunicationis, suspensionis vel interdicti sententiam, contra eiusdem Societatis privilegia per nos concessa (quorum interpretationem nobis et Apostolicae Sedi reservamus), ferre liceat; et si tulerint, eo ipso irrita nulliusque roboris vel momenti sit et esse censentur.

Qui Societatis concionibus intersunt, missas audire et sacramenta ibidem recipere possunt.

§ 18. Ac omnes et singuli alii christifideles, cuiuscumque conditionis existant, qui verbi Dei concionibus seu praedicationibus sociorum seu fratrum Societatis huiusmodi, in ecclesiis, ubi ipsi concionabuntur, interfuerint, diebus huiusmodi missas et alia divina officia audire et ecclesiastica sacramenta ibidem recipere libere et licite valeant, nec ad id ad proprias parochiales ecclesias accedere teneantur.

Volente praeposito, possunt a quolibet an-

§ 19. Et quia eiusdem Societatis fratres et socios de locis ad loca transferri con-

tistito in sacris promoveri.

tingit, propter quod stabilem et continuam in certis et determinatis domibus mansionem habere non possunt, et in ipsa Societate idoneos tantum et comprobatos ad sacros ordines promoveri intelleximus, eidem praeposito generali, quod ordinandos socios et fratres huiusmodi Societatis quibuscumque maluerit catholicis antistitibus, gratiam et communionem dictae Sedis habentibus, praesentare; ipsisque antistitibus praesentatos huiusmodi, absque omni promissione vel obligatione ipsorum ordinandorum fratrum et sociorum, ad omnes, etiam sacros et presbyteratus, ordines promovere.

In terris infidelium et haereticorum licet commorari de praepositi generalis licentia.

§ 20. Et cum ipsi socii, magnam patientes pro Christi nomine paupertatem, exhortationis pio studio bonos ad potiora dirigant, et errantes ad rectitudinis semitam laudabiliter revocare procurent, concedimus ut in excommunicatorum et haereticorum vel schismaticorum vel infidelium terris libere commorari et cum eisdem conversari, de licentia tamen praepositi generalis; et ab eis, tunc et etiam quando per ipsas illos transire contigerit, necessaria vitae deprecari ac recipere valeant.

Non tenentur ullam suscipere visitationem, iustitiae administrationem, curamque monialium.

§ 21. Quodque nulli ipsorum correctionis seu visitationis vel inquisitionis officium monasteriis vel ecclesiis seu quibuscumque personis impendere, vel ad cognitiones causarum, citationes partium et denunciationes sententiarum interdicti vel excommunicationum procedere, aut curam monialium seu religiosarum quarumlibet personarum recipere teneantur, per literas apostolicas impetratas, vel in posterum impetrandas, nisi de hoc indulto et Ordine sociorum huiusmodi expressam facientes mentionem, auctoritate et tenore praedictis, de speciali gratia indulgemus.

§ 22. Concedentes ipsis sociis ut de illis quae in ornamentis, aut pro eis aut libris,

fabrica, luminaribus, seu pro victu vel indumentis eorum, necnon pro annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliquae domus Societatis praedictae obligatae forsitan existant; ac de domibus et collegiis, ac eorum praediis, hortis aliisque locis, eisdem sociis, iuxta eorum vivendi institutum, haberi concessis; aut de iis, quae sibi, pro huiusmodi rebus, domibus, collegiis, praediis et locis et hortis emendis, per quascumque personas pro tempore legari aut relinqui contigerit, et aliis bonis quibuscumque per praedictam Societatem et ipsius collegia possessis et obtentis, aliquam decimam, etiam papalem, solvere, seu canonicam portionem exhibere, seu ad praestationem procuratorum legatorum praedictae Sedis vel nunciorum ipsius, aut ordinariorum locorum, aut exactionum, collectarum seu subditorum vel provisionum quorumcumque minime teneantur, nec ad id per literas eiusdem Sedis aut legatorum vel nunciorum seu diocesanorum praedictorum, cuiuscumque tenoris fuerint, ullo umquam tempore compelli possint, nisi ipsae literae apostolicae plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto et concessione huiusmodi ac de eorum Ordine mentionem fecerint. Et si forte per nos vel dictam Sedem, de piis legatis dispositis et relictis in genere vel specie, decima vel alia portio seu quarta alteri pia vel non pia causae quomodolibet hactenus concessa fuerit, vel illam in posterum concedi seu solvi aut dari et mandari contigerit, socios praefatos et illorum domos et bona quaecumque, ac eis legata et relicta aut alias in eorum favorem disposita, in concessionibus et mandatis huiusmodi decernimus et volumus minime comprehendere, nisi de ipsis ac praesenti decreto et voluntate nostra, non per clausulas generales idem importantes, sed vera, expressa et specifica mentio fiat in eisdem.

Non tenentur solvere bonorum suorum decimam vel aliam dare contributionem seu procuracionem.

1 Subsidiarum, l. c. (R. T.).

Domus vel collegia Societati donata seu relicta eo ipso auctoritate apostolica consecratur erecta.

§ 23. Et insuper si contingat socios ipsos ut, adiuvante aliquo principe, duce, marchione, comite vel communitate, vel quavis ad id potenti et facultatibus abundanti persona, aliquam domum, ecclesiam aut collegium Societati praedictae aedificent et construant, seu id per alicuius similis personae testamentum mandari. vel quovis modo eis offerri domum, ecclesias seu collegia huiusmodi, cum omnibus ad id necessariis et opportunis, construi et aedificari, ac locum pro huiusmodi constructione oblatum recipi posse; ipsasque domos, ecclesias, collegia, cellas, oratoria, ubilibet per dictos socios pro tempore constructa vel eis donata, eo ipso quod aedificata vel donata fuerint, apostolica auctoritate praedicta erecta, approbata et confirmata.

Bona Societati donata pro collegiorum sustentatione etiam auctoritate apostolica reputantur applicata etc.

§ 24. Ac bona quaecumque, pro collegiorum dote, seu scholarium inibi pro tempore commorantium sustentatione per quoscumque christifideles pro tempore donata, relicta et legata, eo ipso praedicta apostolica auctoritate perpetuo applicata et appropriata esse et censeri, nisi alias ad collationem Sedis praedictae pertinerent.

Ecclesiae benedicti et consecrari possunt a quolibet episcopo etc.

§ 25. Et ecclesias praedictas, cum coemeteriis, benedicti aut consecrari facere ac primum lapidem poni per quoscumque episcopos (si dioecesani ultra quatuor menses id facere distulerint) posse decernimus.

Et de novo ubique construi.

§ 26. Inhibentes omnibus et singulis archiepiscopis, episcopis aliisque ecclesiarum praelatis et locorum ordinariis, ac quibusvis aliis potestatibus ecclesiasticis et saecularibus, illis nihilominus mandantes ne ipsos socios, aut eorum domos, ecclesias aut collegia huiusmodi, ad aliquorum requisitionem, ex propria eorum voluntate, si id in Domino expediens fuerit, aedificare volentes, quoquomodo huiusmodi constructionibus impediunt, perturbent aut molestent.

§ 27. Et ut Societatis huiusmodi professoribus omnis vagandi occasio, et ad Apostolicam Sedem praedictam recurrenti subtrahatur, pro posse, necessitas, generali, et de eius licentia, provincialibus praepositis dictae Societatis pro tempore existentibus et illorum vicariis et locatentibus, ut cum eiusdem Societatis personis defectum natalium, ex adulterio, sacrilegio, incestu et quovis alio nefario et illicito coitu provenientes, patientibus; necnon cum iis, qui ex quavis causa (praeterquam homicidii voluntarii, bigamiae et mutilationis membrorum) irregulares fuerint, postquam in Ordine ipso vota emiserint, ut, defectu et irregularitate huiusmodi non obstantibus, ad quoscumque, etiam sacros et presbyteratus, ordines promoveri, et in illis, etiam in altari, ministrare¹, et irregulares defectum natalium patientes praedicti ad quascumque administrationes et officia dictae Societatis eligi, recipi et assumi, illaque gerere et exercere libere et licite valeant, dispensare possint, auctoritate et tenore praedictis, concedimus et indulgemus.

Superiores possunt cum sociis dispensare.

Confessores possunt confessiones audire.

§ 28. Praeterea cum intellexerimus populos civitatum, terrarum et locorum, apud quae habitationem iidem socii habent, vel ubi eosdem versari aut transire contingit, exemplo allectos et inductos religiosae vitae, quam, Domino concedente, ducunt, libenter ad confitendum eidem et sacratissimam Communionem de manibus eorum accipiendum confluere, ut illis sic confluentibus satisfacere valeant, universis utriusque sexus christifidelibus, ut cuilibet de Societate praedicta confiteri possint, rectoris sui licentia minime requisita, cui non teneantur eadem peccata, de quibus confessi et absoluti fuerint, rursus confiteri.

Sacramentaque ecclesiarum ministrare, praeterquam tem-

§ 29. Necnon omnibus et singulis christifidelibus, tam forensibus quam in civitatibus et locis, in quibus socii praedi-

¹ In altaris ministerio ministrare. l. c. (n. r.).

per Paschatis et in articulo mortis.

cti consistunt, commorantibus, aut illac transeuntibus, Eucharistiae sacramentum (quod in suis ecclesiis decenter tenere socios praefatos volumus) quocumque anni tempore, praeterquam in festo Paschatis Resurrectionis Dominicae, et mortis articulo, nisi necessitas urgeret, eorundem fidelium parochialium ecclesiarum rectorum licentia minime requisita, accipere libere et licite valeant.

Visitantibus ecclesiis Societatis indulgentias concedit.

§ 30. Necnon animarum profectui providere volentes, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus et singulis utriusque sexus christifidelibus ubilibet commorantibus, vere poenitentibus et confessis, seu temporibus a iure statutis confitendi propositum habentibus, qui aliquam ecclesiam aut alium pium locum dictae Societatis semel singulis annis, praeter annum Iubilaei, in die per pro tempore existentem dictae Societatis praepositum eligendo, a primis vesperis usque ad occasum solis eiusdem diei inclusive, devote visitaverint, et inibi Orationem Dominicam ac Salutationem Angelicam recitaverint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam ac remissionem in forma Iubilaei, auctoritate apostolica, tenore praesentium, misericorditer concedimus et elargimur.

Certis anni diebus

§ 31. Et insuper quatuor aliis, scilicet Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae et Corporis Christi festivitatum, necnon veneris et dominicis et quadragesimalibus diebus singulorum annorum, usque ad octavam Paschatis, ecclesias et alia pia loca dictae Societatis devote visitaverint, et inibi Orationem et Salutationem praedictas similiter recitaverint, ac verbum Dei, si in illis praedicetur, devote audierint, septem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis poenitentibus misericorditer in Domino relaxamus.

§ 32. Ac praeposito generali eiusdem

Societatis ut, quos de suis idoneos in Domino iudicaverit, ad lectiones theologiae et aliarum facultatum, alterius licentia ad id minime requisita, ubilibet deputare possit.

Praep. gen. lectores theologiae etc. deputat.

§ 33. Et ut, cum aliquos ex fratribus seu sociis Societatis huiusmodi in Saracenorum et paganorum aliorumque infidelium terras et provincias alias remotissimas, a quibus non potest adiri Sedes Apostolica, miserit, possit eis, auctoritate nostra, facultatem concedere ut christianos ibidem commorantes, confessione peccatorum suorum audita et poenitentia salutari iniuncta, eos et eorum quemlibet ab omnibus et singulis eorum peccatis, etiam in bulla Coenae Domini reservatis, et a consequentibus censuris et poenis, absolvere.

In terris infidelium et partibus remotissimis socii absolvere possunt etiam a casibus in bulla Coenae Domini reservatis.

§ 34. Et cum iis qui ab infidelitate convertentur tantum et in locis remotissimis, qui prius in gradibus non licitis, tamen lege divina non prohibitis, matrimonia contraxerant, ut in eisdem manere possint dispensare.

Et dispensare quoad illicitum matrimonium.

§ 35. Ac in locis praedictis remotissimis, quaecumque ecclesias, hospitalia et alia pia loca, prout expediens fuerit, erigere, ac nunc et pro tempore erecta reformare, sine alicuius praeiudicio, et vestes sacerdotales, pallas, corporalia, calices, altaria, coemeteria (si episcopus, qui ea faciat, catholicus inibi non adsit) benedicere, ac profanatas ecclesias reconciliare possint, et quaecumque statuta et ordinationes desuper necessaria facere, illaque, postquam facta fuerint, mutare, alterare, ac illis addere et detrudere.

Erigere ecclesias, paramenta benedicere, etc.

§ 36. Ac praeposito provinciali, in illis longinquis partibus residente, decedente, interim, dum alius per generalem praepositum mittitur, loco praepositi sic decedentis, alium eligere libere et licite valeant.

Decedente praeposito provinciali, electionem alterius facere.

§ 37. Et quia in numerosis populis il-

Missam his die quando celebrant.

larum regionum tanta est sacerdotum raritas, ut unus plurium curam populorum suscipere debeat, ut his eodem die missam celebrare diversis in locis valeant.

Privilegia omnia confirmantur.

§ 38. Et insuper attenta meditatione pensantes quantum utilitatis ad exaltationem christianae fidei et evangelicae veritatis, Societatis praedictae professores afferant et afferre valeant, omnia et singula gratias, immunitates, concessionem, privilegia et indulta, antea per nos eidem Societati et illius sociis et personis quomodolibet concessa, quae hic pro specificatis haberi volumus, approbantes, innovantes et confirmantes.

Professio ubique emitti possit de licentia praepositi generalis.

§ 39. Quod socii dictae Societatis, qui alibi quam in urbe Roma professionem emittere non possunt, literis apostolicis ab ipsa Societate ad id ob aliquas causas ad tempus impetratis non obstantibus, eidem, de licentia praepositi generalis praedicti, ut professionem ipsam ubilibet emittere libere et licite valeant concedimus et indulgemus.

Coadiutores sine certo numero admitti possunt a praeposito praedictio.

§ 40. Necnon Ignatio et aliis successoribus suis praepositis generalibus dictae Societatis pro tempore existentibus ut indultum alias per nos eidem Societati, super habendis viginti coadiutoribus, concessum, ad alios quoscumque, quos idoneos fore censuerint, sub eorum obedientia degentes, extendere.

Praepositus etiam per alios exercet munus suum.

§ 41. Et quascumque gratias, concessionem et indulta eidem generalibus dictae Societatis praepositis pro tempore existentibus per nos concessa, per eorum vicarios aut personas ad id sibi bene visas, praesertim in Indiarum et aliis partibus remotis pro tempore substitutas, exercere libere et licite valeant.

Clausula praeservatio iurium gratiarum.

§ 42. Ac praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ex quavis causa, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae defectu notari vel impugnari nullatenus posse, ac

sub quibusvis suspensionibus, derogationibus, limitationibus et aliis quibusvis contrariis dispositionibus et gratiarum ac indulgentiarum concessarum derogatoriis seu revocatoriis, etiam per nos et Sedem eandem pro tempore concessis, nullatenus comprehendi, sed semper ab illis exceptas existere, ac suos plenarios effectus sortiri.

Transumptis habeatur fides.

§ 43. Et illarum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius canonici metropolitanae vel alterius cathedralis ecclesiae, seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eandem prorsus fidem, quae adhiberetur eidem originalibus literis, si forent exhibitae vel ostensae, ubique, in iudicio et extra, adhiberi debere.

Sublata est libertas sciendi facultas.

§ 44. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, quavis etiam apostolica auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

Societas eiusdem personae praepositi generalis non habetur.

§ 45. Ac dilectis in Christo filiis, illustribus et nobilibus viris, principibus ac dominis temporalibus et venerabilibus fratribus praelatis ecclesiasticis, in quavis dignitate constitutis, praedictam Societatem ac singulos illius socios plurimum in Domino commendantes, non solum ne eos inquietari aut eorum privilegia violari permittant, sed ut benigne et cum caritate, ut decet, suscipiant exhortamur atque in Domino rogamus.

§ 46. Et nihilominus universis et singulis venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis, episcopis ac dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis, necnon metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum canonicis, ac eorundem

archiepiscoporum et episcoporum officialibus et vicariis generalibus ubilibet constitutis, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi ac quilibet eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta huiusmodi, ubi ¹ opus fuerit, ac quoties pro parte dictorum sociorum vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisdemque sociis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, eosdem socios literis et in eis contentis huiusmodi pacifice gaudere; non permittent eos aut eorum aliquem super praemissis aut quibusvis aliis rebus et causis per locorum ordinarios aut quoscumque alios quomodolibet indebite molestari, sed eos contra quoscumque, cuiuscumque conditionis vel qualitatis existentes, et quavis, etiam patriarchali, archiepiscopali vel episcopali aut mundana dignitate ac exemptione fungentes et munitos, in quibusvis causis iustitiae complementum ministrantes, id, quod per eos ordinatum fuerit, ad executionem debitam perducere faciant, illosque, quos censuras vel poenas praedictas incurrisse constiterit, excommunicatos ac interdictos declarent, ac faciant et mandent publice nunciari, ac ab omnibus arctius evitari, et, legitimis super his habitis et habendis processibus servatis, illos, quoties opus fuerit, iteratis vicibus aggravare procurent; contradictores, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae contrariarum derogatione apponuntur.

§ 47. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus, ac iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, necnon privilegiis, indultis et literis apostolicis Sancti Benedicti et Sancti Francisci ac Mendicantium et aliis Ordinibus supra dictis, illorumque praelatis et personis, etiam super non communicandis gratiis,

¹ Ubi et quando, l. s. c. (R. T.).

Bull. Rom. Vol. VI. 51

sibi concessis, et alias quomodolibet per nos et Sedem praefatam concessis, confirmatis ac etiam iteratis vicibus innovatis, etiam *Mari Magno, Bulla Aurea* et alias quomodolibet nuncupatis, quibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragesimo nono, decimo quinto kalendas novembris, pontificatus nostri anno xv.

Dat. die 18 octobris 1549, pontif. anno xv.

IULIUS III

PAPA CCXXIII

Anno Domini MDL.

Die VIII februarii MDL electus est in Romanum Pontificem Ioannes Maria de Monte, Aretinus, antea Sipontinus archiepiscopus, mox S. R. E. presbyter cardinalis S. Vitalis tituli Vestinae, qui die XXII mensis eiusdem sacri imperii diademate coronatus est. Sedit in pontificatu annos v, mensem unum, dies xvi, imperante Carolo V, et quatuor habitis promotionibus, xx cardinales creavit. Obiit die XXIII martii anno MDLV, et sepultus est ad Vaticanum. Vacavit Sedes dies xvii.

I.

De auctoritate et potestate summi poenitentiarum, ex indulto Sixti IV et Pauli III ¹.

Iulius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Rationi congruit et convenit ² ut ea, quae de Romani Pontificis gratia proces-

¹ De hac vide in constitutione xxviii Sixti IV, Quoniam, tom. v, pag. 292. ² Convenit honestati, Cherub. (R. T.).

Exordium.